Magyarország Kormánya
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE
SZÉCHENYI 2020

TAGINTÉZMÉNYEK JÓ GYAKORLATAINAK MEGOSZTÁSA

Kétnyelvű és/vagy kétnyelvű környezetben nevelkedő gyermekek beszédállapotának vizsgálata, differenciál-diagnosztikai programja, terápiás lehetőségei

SÁRBOGÁRDI TAGINTÉZMÉNY

Fejér Megyei Pedagógiai Szakszolgálat

2019

Készült az EFOP-3.1.6-16 azonosítószámú, „A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése” elnevezésű pályázat „Szakmai innováció és fejlesztés a különleges bánásmódot igénylő gyermekekért” című projektje keretében.

Szakmai vezető

Dr. Mile Anikó

Munkacsoport-vezető

Móricz Julianna

Szerzők

Illés Györgyi Terézia

Molnárné Koncz Éva

Móricz Julianna

Lektorálták

Takácsné Koncz Zsuzsanna

A kiadvány ingyenes, kizárólag zárt körben, pedagógiai szakszolgálati céllal használható, kereskedelmi forgalomba nem hozható. A felhasználás a jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját nem szolgálhatja.

Tartalom

1. Bevezetés ... 4
A kétnyelvűség fogalma ... 4
A kétnyelvű gyermek nyelvi fejlődése, nyelvhasználata ... 6
A kétnyelvűség előnyei, hátrányai ... 6
2. A kétnyelvűség jelensége a pedagógiai szakszolgálatban ... 8
Szakértői tevékenység ... 10
1. S. L. ... 11
2. B. G. ... 15
3. R. A., R. T. ikerpár ... 20
4. F. L. ... 26
5. T. Zs. ... 31
6. B. Á. ... 33
7. S. L. ... 34
8. K. K. ... 37
Logopédiai ellátás ... 39
1. E. N. ... 40
2. R. A. ... 41
Nevelési tanácsadás ... 42
1. P. A. ... 42
2. R. A. ... 44
3. Összegző gondolatok ... 51
4. Irodalomjegyzék ... 52
Felhasznált irodalom, internetes forrás ... 52
Ajánlott irodalom ... 60
5. Mellékletek ... 61
1. sz. Kiegészítő adatok kétnyelvűség esetén ... 61
2. sz. S. L. Olvasásvizsgálat ... 64
3. sz. S. L. Írásvizsgálat ... 66

1. Bevezetés

A kétnyelvűség fogalma

„A világon az emberek több mint fele két, vagy több nyelven beszél.”… „A kétnyelvűség egy rendkívül összetett jelenség és mind egyéni, mind társadalmi szinten sokféle előfordulási formája van” *(Marton,* 2018*).*
A sokszínűség okai között szerepel az indíték, ami miatt az egyén két- vagy többnyelvűvé válik. Ez lehet politikai döntés, kisebbséghez tartozás, hosszabb-rövidebb ideig külföldön tartózkodás (pl. tanulás, munkavállalás), családi ok (pl. házasságkötés), iskoláztatás, esetleg emigránsok leszármazottjaként az egyén visszatér a gyökerekhez *(Navracsics,* 2014. 9. o.). Fontos tényező a társadalom, amelyben az egyén él. Kiemelt szerepe van az életkornak, amikor az egyén elsajátítja a nyelveket. Meghatározó a környezet, amelyben az egyén használja a nyelveket, valamint azok a nyelvek is, amelyeket azon személyek beszélnek, akikkel az egyén kommunikál. Meghatározó a nyelvtudás mértéke, melyet ugyancsak sokféle tényező befolyásol, mint például a nyelvi környezet, vagy a kommunikációs cél. Annak a személynek, aki csak a családjával otthon beszél az egyik nyelven, a szociális nyelvi szintje az adott nyelven magas lesz, de a szakmai vagy hivatali nyelv tekintetében alacsonyabb nyelvi szinttel fog rendelkezni. Természetesen ennek az ellenkezője is előfordul. Van, aki a szakmai nyelvet sajátítja el magasabb szinten, de a hétköznapi kommunikációban kevésbé jártas *(Marton,* 2018*).* A sokszínűség további eleme a kultúra meghatározó szerepe. Mivel a nyelv a kultúra része, elmondható, hogy sok két- vagy többnyelvű személy egyben két- vagy többkultúrájú is. Vannak azonban olyan személyek is, akik többnyelvű társadalomban élnek ugyan, mégis csak egy kultúrát éreznek magukénak *(Marton,* 2018*).*

Emiatt a sokszínűség miatt a kétnyelvűség meghatározása is igen sokféle, melyek nagy része a nyelvtudás szintjét veszi figyelembe. Azonban a „szakirodalomban ma leginkább elfogadott nézet a nyelvhasználatra helyezi a hangsúlyt és nem a nyelvi kompetenciára” (*Marton,* 2018). „A kétnyelvűség két (vagy több) nyelv rendszeres használatát jelenti, és kétnyelvűek azok az emberek, akiknek a mindennapi életben szükségük van mind a két nyelvre (vagy többre) és ezeket használják is” *(Grosjean,* 1992. 51. o. id. *Navracsics,* 2010. 11. o.*).*

Az egyéni kétnyelvűség típusait tartalmazza az 1. számú táblázat, melyből ugyancsak látható a kétnyelvűség sokfélesége.

1. sz. táblázat: A kétnyelvűség típusai

Szempont	Típusok	Leírás
A nyelvelsajátítás ideje szerint	1. gyermekkori	A két nyelv elsajátítása befejeződik a 10–11. életév körül.
	a.) szimultán	Egyszerre folyik, mindkét nyelv anyanyelv.
	b.) szukcesszíve	Egymás után, az egyik első-, a másik másodnyelv.
	2. serdülőkori	A második nyelv elsajátítása a 11–17. életév közé esik.
	3. felnőttkori	A másodnyelv elsajátítása 17 éves kor után történik.
Az elsajátítás módja, ill. a kétnyelvűség kognitív szerveződése szerint	1. koordinált	A két nyelvhez közös fogalmi rendszer tartozik.
	2. összetett	A két nyelvhez két, elkülönült fogalmi rendszer tartozik.
A kompetencia szintje szerint	1. balansz (kiegyenlített)	A két nyelvben a kompetencia szintje (közel) azonos.
	2. domináns (egyenlőtlen)	Az egyik nyelv kompetenciaszintje magasabb.
A nyelvelsajátítás indítéka szerint	1. természetes	A második nyelv elsajátítása többnyelvű családban és/vagy településen, *spontán* történik.
	2. önkéntes	A nyelvelsajátítás egyéni döntés alapján történik.
	3. elrendelt	A nyelvelsajátítás intézményi keretek között, törvények, rendeletek által megszabott rendben történik.
A nyelvekhez fűződő szociokulturális attitűd szerint	1. additív (hozzáadó)	Mindkét nyelv magas társadalmi presztízst élvez, a kétnyelvűség kognitív előny.
	2. szubtraktív (felcserélő)	Az egyik nyelv társadalmi presztízse sokkal magasabb, a kétnyelvűség kognitív hátrány lehet.
A csoporthoz tartozás tudata és a kulturális identitás szerint	1. bikulturális	Kettős csoporttudat és kulturális identitás.
	2. monokulturális	Az egyik csoporthoz tartozás és egy kulturális identitás.
	3. akkulturációs	A többségi csoporthoz tartozás és identitás.
	4. dekulturációs	Ambivalens csoport- és identitástudat.

Forrás: *Navracsics,* 2004

A kétnyelvű gyermek nyelvi fejlődése, nyelvhasználata

A kétnyelvű gyermek nyelvi fejlődését egyértelműen meghatározza a kétnyelvűség kialakulásának körülménye. Attól függően, hogy a gyermek mikor kerül kapcsolatba a második nyelvvel, korai és késői kétnyelvűekről beszélhetünk. Korai kétnyelvűnek tekinthető az a gyermek, akinél az élet első 3 évében megkezdődött második nyelv elsajátítása (*Navracsics,* 2010*).* Ezen az időintervallumon belül sem mindegy, hogy a gyermek már a magzati korban kapcsolatba kerül a második nyelvvel, érzékeli annak dallamát, ritmusát, vagy születése után kerül kétnyelvű környezetbe, még az anyanyelv elsajátítása kezdetén, csecsemőkorban, vagy már az anyanyelv-elsajátítás intenzív folyamatában, egy, két éves korban. Ezen kívül befolyásoló tényező a beszélő környezet nyelvhasználata, nyelvtudásának szintje, a gyermekhez való viszony, az egyéni képességek, a kultúra, melyben a család és a gyermek él (*Hargitai,* 2015. 14. o.).

A gyermekkori kétnyelvű fejlődésre vonatkozó tudásunk leginkább esetleírásokból származik. *Navracsics* (2010) szerint a második nyelv elsajátításában ugyanazok a fázisok figyelhetők meg, mint az anyanyelv esetén. A globális fejlődés ugyanazt az utat járja be, de az egyes nyelvi szintek elsajátításában az egyéni eltérések ugyanúgy megjelenhetnek, mint az anyanyelv-elsajátításban (*Navracsics,* 2010. 44. o.). A korai második nyelv elsajátítása esetén a már egy nyelven folyamatosan beszélő gyermek gőgicsélése során a hangsorokat dallam kíséri, majd megjelenik a hangsorok kommunikációs céllal történő használata. A második nyelv esetén is megfigyelhető a szókincsfejlődésben a szófajok megjelenésének meghatározott sorrendje (főnevek, igék, melléknevek). A halandzsanyelv ugyancsak jelen van a második nyelv elsajátításában. A szómondatok/holofrázisok (egy szavas kifejezések) tekintetében azonban a második nyelv esetén nem szótöredékek jelennek meg, hanem a gyermekek kimondják teljes egészében a szavakat. A kétszavas mondatalkotás időszakában megjelenik a kódváltás (a gyermek tudatosan vagy tudattalanul a második nyelv szavait vagy grammatikai rendszerét kezdi el használni egy diskurzuson belül). A többszavas mondatalkotás során már megfigyelhető a kódkeverés, grammatikai keveredés (például az elsődleges nyelv szavához a második nyelv toldalékát fűzi). A második nyelv elsajátítása kezdetén nagyobb mértékű fejlődés látható az anyanyelvben (*Navracsics,* 2010).

„A mai szemlélet szerint a kétnyelvű gyermek nyelvi rendszere nem tekinthető úgy, mintha az két egynyelvű rendszer lenne egy ember fejében.”… „Ma már az egyértelműen bizonyított, hogy a kétnyelvű személyeknek bármely nyelven is beszélnek, mindkét nyelve folyamatosan aktív, azért is tudnak egyik nyelvről a másikra nagyon könnyen váltani.”… „Tehát a kétnyelvű személy nem hol az egyik nyelvét aktiválja, hol a másikat, hanem úgynevezett kétnyelvű módban kommunikál, azaz mindkét nyelvét folyamatosan aktívan tartja, és a végrehajtó funkciók segítségével kontrollálja, hogy mikor melyik nyelvet használja” (*Marton,* 2018).

A kétnyelvűség előnyei, hátrányai

A kétnyelvű gyermekek rugalmasabban gondolkodnak egynyelvű társaiknál. Mivel a gyermeknek mindkét nyelve folyamatosan aktív, bármelyik nyelven is beszél, a két nyelv között folyamatos versengés áll fenn. Tehát amikor az egyik nyelven beszél, a másikat valamilyen szinten le kell gátolnia, hogy ne keletkezzen zavar. A gyermek erre a kontrollra a végrehajtó funkciók segítségével képes. A kutatók azt feltételezik, hogy a végrehajtó funkciók állandó aktív használata hozzájárul a kétnyelvű gyermekek kognitív rugalmasságához. A rugalmasságot fejleszti a szempontváltás alkalmazása is. A kétnyelvű gyermek a nyelvelsajátítás kezdetétől hozzászokik ahhoz, hogy egy-egy dolgot így is, és úgy is lehet nevezni, ezért a kétnyelvű gyermek nagyon hamar megtanul szempontokat váltani (*Marton,* 2018).

A kognitív rugalmasságnak a kétnyelvű gyermekek az iskolában számos előnyét élvezik. Rugalmasabban fogadnak el, vagy hoznak létre maguk is szokatlan megoldásokat. Gyorsabb az információ-feldolgozásuk egynyelvű társaikhoz képest (*Marton,* 2018). Szociális téren a többféleség, másság elfogadása könnyebb, a társas helyzetekben alkalmazkodóbbak (*Pléh,* 2009, id. *Hargitai,* 2015). „Rugalmasabban váltanak feladatot, jobb a zavaró ingerekkel szembeni ellenállásuk, és gyorsabban reagálnak a változó ingerekre."... „A kétnyelvű gyermekek hatékonyabban szűrik ki és dolgozzák fel a releváns adatokat egy információhalmazból egynyelvű társaikhoz képest" (*Marton,* 2018). A kutatási eredmények arra is rámutattak, hogy a kognitív rugalmasság összefüggésben van a nyelvi kompetencia szintjével, valamint a nyelvhasználat gyakoriságával is. „A magasabb szinten beszélő kétnyelvű gyermekek nagyobb fokú kognitív rugalmasságot mutattak, mint a kevésbé jó szinten beszélő vagy egynyelvű társaik" (*Marton,* 2018). Emellett azonban az is megállapítást nyert, hogy a kétnyelvűség és a kognitív rugalmasság között fennálló összefüggés mértékét egyéb számos tényező is befolyásolja, és ez a kapcsolat nem lineáris (*Marton,* 2018).

A kétnyelvű gyermekeknél felgyorsul a metalingvisztikai fejlődés, fejlettebb az analizáló képességük. Az olvasás, írás elsajátításához szükséges készségek gyorsabban és biztosabban alakulnak ki (pl. absztrahálás, dekódolás, figyelemösszpontosítás). Eltérő az agyi szerveződés (*Navracsics,* 2010).

Korábbi kutatások eredményei szerint a kétnyelvű gyermekek jobban teljesítettek a verbális és nonverbális intelligencia tesztekben (*Peal* és *Lambert, Bain* és *Yu,* id. *Hargitai,* 2015). További vizsgálatok igazolták, hogy azokban a családokban, ahol a szülők következetesen alkalmazták az „egy személy – egy nyelv" elvét (az anya csak az egyik, az apa csak a másik nyelven beszélt a gyermekhez), a gyermekek kognitív fejlődése gyorsabb volt, mint a kontrollcsoporté (*Bain,* id. *Navracsics,* 1998, 178-179. o.).

Szimultán nyelvelsajátítás esetén (amikor a gyermek közel azonos időben sajátítja el mindkét nyelvet) a kutatások arról számoltak be, hogy az agy oxigénellátásának növekedése jobb koncentrációs képességet, iskolai teljesítményt eredményezett, illetve a kétnyelvűek esetében nagyobb volt az agy szürkeállományának sűrűsége (*Navracsics,* 2011, id. *Hargitai,* 2015).

Az előnyök mellett kezdeti nehézségekről is beszámolnak a szakemberek. A korai szimultán nyelvelsajátító gyermekek (akik egyszerre két vagy több nyelvvel kerülnek kapcsolatba) kezdetben egynyelvű társaikhoz képest mutathatnak némileg lassabb nyelvi fejlődést, de ezt a kezdeti kis idejű késést, esetleges lemaradást a tipikusan fejlődő gyermekek hamar behozzák. A késés okaként meg kell említeni, hogy a kétnyelvű vagy többnyelvű gyermekek kétszer, háromszor több dolgot tanulnak meg ugyanannyi idő alatt, mint egynyelvű társaik. Ennek okán javasolják a szakemberek, hogy például a szókincs vizsgálatakor mindkét elsajátított nyelv szókincsének összesített eredményét kell figyelembe venni. A kétnyelvű gyermekek teljes szókincse nem marad el az egynyelvű társak szókincsétől (*Marton,* 2018).

2. A kétnyelvűség jelensége a pedagógiai szakszolgálatban

A pedagógiai szakszolgálatban több szakfeladat keretében is találkozhatunk a kétnyelvűséggel. Szakértői tevékenység, nevelési tanácsadás, logopédiai ellátás során egyaránt megjelenhetnek a kétnyelvű gyermekek és családjaik. A fővárosban, megyeszékhelyeken, nagyobb városokban sokkal gyakoribb a jelenség, de a tapasztalatok azt mutatják, hogy kisebb városokban, falvakban is egyre több ilyen eset fordul elő.

Az FMPSZ Sárbogárdi Tagintézményében az említett szakfeladatok mindegyikén találkoztunk már kétnyelvű gyermekkel (lásd: 2. sz. táblázat). A 2013/14. tanévben jelentkezett nálunk az első ilyen gyermek. Ekkor szembesültünk először ezzel a problémával. A gyermek esete igen összetett volt (lejjebb részletesen kifejtésre kerül), nem csupán a kétnyelvű környezet hatásaival kellett foglalkozni. Mivel magyar anyanyelvű gyermekről volt szó, aki németül igen keveset beszélt, kétnyelvű tesztek pedig nem álltak, és azóta sem állnak rendelkezésre, magyar nyelven, magyar tesztekkel történt a felmérés. A tanulságot viszont az eredmények alapján mindenképpen le kellett vonni. Szükséges a vizsgálatok során figyelembe venni a kétnyelvű környezetben nevelkedő gyermekek sajátosságait, akkor is, ha csak magyar nyelvű tesztekkel tudjuk őket vizsgálni. Szerencsének mondhatjuk magunkat, hiszen a következő tanévben egyetemi tanulmányaink során a tagintézményből ketten is hallgattunk több kurzust a kétnyelvűséggel kapcsolatban. A legtöbb órán a Bevezetőben többször is hivatkozott Navracsics tanárnőnél. Ezt követően még egy szakemberünk végezte el ugyanezt a képzést. Ezek az ismeretek tovább erősítették a szándékot a téma alaposabb tanulmányozása tekintetében. Akkori tagintézmény-vezetőnk (Hargitai Enikő) arra törekedett, hogy minél korrektebb vizsgálati eljárást tudjunk biztosítani a nálunk jelentkező kétnyelvű gyermekeknek. Ennek az elhatározásnak a nyomán született meg a Hargitai Enikő által 2015-ben összeállított kérdőív (lásd: 1. sz. melléklet), ami a kétnyelvű nyelvhasználattal kapcsolatban részletes információkat nyújt, amit azóta minden ilyen jellegű vizsgálatnál használunk. Azóta jó néhány kétnyelvű, vagy kétnyelvű környezetben nevelkedő gyermekkel találkoztunk a szakszolgálati ellátás során, a táblázatban 12 gyermek adatait tüntettük fel. A legkisebb 2 éves, a legidősebb 11,6 éves volt.

Mindenképpen szót kell még ejteni a látens kétnyelvű cigány gyermekekről is, hiszen ők biztosan megjelennek a logopédiai ellátásban, de nem derül ki róluk, hogy kétnyelvűek. Ennek felismerése a szakemberek számára komoly kihívást jelent, nem csak a logopédiai ellátásban, hanem esetlegesen a szakértői vizsgálatok során is. A szakértői vizsgálat iránti kérelem rákérdez ugyan a család nyelvhasználatára, de gyakori, hogy a szülők a kétnyelvűségnek nem tulajdonítanak jelentőséget, ezért csak a magyar nyelv használatát jelölik meg. Az is előfordul, hogy a család ezt bensőséges, személyes ügyként kezeli, ezért erről nem szívesen beszélnek. Van olyan szülő, aki, ha rákérdezünk a témára, már beavat minket, de ehhez mindenképpen legalább gyanakodnunk kell.

Az ellátás megszervezése, a vizsgálat lefolytatása minden esetben abból a kérdésből indul ki, hogy „Mi a távlati cél?”. Mi a szülők, a család terve? Mit szeretne elérni? Miért kéri a vizsgálatot? Miért kéri a tanácsadást? Javaslatainkat minden esetben erre a szempontra alapozva fogalmazzuk meg.

2. sz. táblázat: Kétnyelvű gyermekek ellátotti adatai

Gyermek	Életkor	Osztályfok	Nem	Lakóhely	Nyelvhasználat *anyanyelv*	Tanév	A kérelem oka	Szakfeladat	1./felülv.
SL	5,10	óvodás	fiú	Ausztria	*magyar*/német	2013/14	iskolaérettség	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
SL	6,11	iskola-előkészítő	fiú	Ausztria	*magyar*/német	2014/15	integrációs iskolai oktatás javaslata	szakértői vizsg.	1. felülv.
SL	8,1	1. osztály	fiú	Ausztria	*magyar*/német	2015/16	fejlődést nyomon követő felülvizsg.	szakértői vizsg.	2. felülv.
RA, RT ikerpár	4,3	óvodás	lány	Sárbogárd	*magyar/cigány*	2015/16	eltérő beszéd- és kognitív fejlettség	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
RA, RT ikerpár	5,3	óvodás	lány	Sárbogárd	*magyar/cigány*	2016/17	esedékes felülv.+ iskolaérettség	szakértői vizsg.	1. felülv.
RA, RT ikerpár	6,6	óvodás	lány	Sárbogárd	*magyar/cigány*	2017/18	fejlődést nyomon követő felülvizsg.	szakértői vizsg.	2. felülv.
TZs	5,8	óvodás	fiú	Németország (Augsburg)	*magyar*/német	2017/18	iskolaérettség	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
BÁ	5,9	óvodás	fiú	Svájc (Brüsszel)	*magyar*/német	2017/18	iskolaérettség	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
BG	4,6	óvodás	fiú	Sárkeresztúr	*magyar*/román	2014/15	eltérő beszédfejlettség	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
BG	5,6	óvodás	fiú	Sárkeresztúr	*magyar*/román	2015/16	esedékes felülv.+ iskolaérettség	szakértői vizsg.	1. felülv.
BG	6,7	óvodás	fiú	Sárkeresztúr	*magyar*/román	2016/17	fejlődést nyomon követő felülvizsg.	szakértői vizsg.	2. felülv.
S. L.	9,6	3. osztály	fiú	Ausztria	*magyar*/német	2018/19	állapotfelmérés	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
KK	11,6	4. osztály	fiú	Ausztria	*magyar*/német	2018/19	állapotfelmérés	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
PA	2	otthon nevelkedő	fiú	Anglia (London)	*magyar*/angol	2017/18	állapotfelmérés	nevelési tanácsadás	1. vizsgálat
RA	3,6	óvodás	fiú	Sárbogárd	*albán*/magyar	2018/19	beszédfejlettség	nevelési tanácsadás	1. vizsgálat
EN	3,3	óvodás	lány	Nagylók	*angol*/magyar	2017/18	logopédiai szűrésen vett részt	logopédiai ellátás	1. vizsgálat
FL	4,5	óvodás	lány	Sárbogárd	*magyar*/cigány	2016/17	nyelvfejlődési késés	szakértői vizsg.	1. vizsgálat
FL	5,5	óvodás	lány	Sárbogárd	*magyar*/cigány	2017/18	esedékes felülv.	szakértői vizsg.	1. felülv.
FL	6,11	óvodás	lány	Sárbogárd	*magyar*/cigány	2018/19	fejlődést nyomon követő felülvizsg.	szakértői vizsg.	2. felülv.

Szakértői tevékenység

Fontos tisztázni, hogy a szakértői bizottságok protokolljában nem állnak rendelkezésre a kétnyelvű gyermekek vizsgálatára alkalmas tesztek. A vizsgálatot végző gyógypedagógusok tanulmányaik során vagy egyáltalán nem tanultak a kétnyelvűségről, vagy tudásuk ez irányban még hiányosnak mondható. Kevés szakember érzi magát kompetensnek ebben a témában. *Hargitai Enikő* (2015) nem reprezentatív kutatása is alátámasztja az igényt, miszerint erre a területre egyre nagyobb hangsúlyt szükséges fektetni a témával kapcsolatos kutatásban, a tesztek kidolgozásában, a pedagógusképzésben, a szakszolgálati ellátásban, az oktatáspolitikában egyaránt.

A Sárbogárdi Tagintézményben mi arra vállalkoztunk, hogy a nálunk jelentkező kétnyelvű gyermekek vizsgálatát a körülmények, a család és a gyermek távlati céljainak alapos vizsgálata alapján tervezzük meg, és végezzük el, adottságainknak megfelelően, a rendelkezésre álló vizsgáló eljárások körültekintő megválasztásával. Ehhez minden esetben használjuk a szülői interjú, az anamnézis felvétele során a kétnyelvű nyelvhasználatra vonatkozó kérdőívet, mely kitöltésével részletes információkhoz juthatunk. Különösen fontos ennek kitöltése akkor, ha a gyermek beszédállapotáról egyéb vizsgáló eljárásokkal nem jutunk információkhoz.

A Marton Klára 2019. június 11.-i előadásán elhangzottak is megerősítik a kérdőív felvételének fontosságát. További lehetőségként megfontolandó javaslat, hogy a szülők egy bizonyos időn keresztül (például egy hét) részletesen leírják, hogy a gyermek kivel, milyen környezetben, mennyi időn keresztül, milyen nyelven beszél. Ez alapján újabb információkhoz juthat a vizsgáló szakember. További lehetőségként hangzott el, hogy a családot mindennapjaiban egy bizonyos ideig a logopédus kíséri, ő végez megfigyeléseket a család és gyermek nyelvhasználatáról (*Marton,* 2019). Sajnos, szakember hiányában, ezt a lehetőséget véleményünk szerint kevés szakszolgálat tudja kihasználni

Mindenképpen fontosnak tartjuk megosztani azt a vizsgálattal kapcsolatos szemléletet is, amire Marton Klára (2019) „dinamikus felmérés”-ként (teszt – tanítás - teszt) utal. Amennyiben a vizsgálat célja a tanulási képességek megismerése, véleménye szerint az ilyen esetekben nem az adott teljesítményt kellene mérni, hanem a taníthatóságot. Tehát az eddig alkalmazott tesztet úgy kellene felvenni, hogy rövid érthető megfogalmazásokat használjunk, támogató segítséget nyújtsunk (például egy képleírás esetén, ha a gyermek nem tud mondatokat mondani róla, akkor először mi mondunk el néhány mondatot, majd a gyermeknek lehetőséget adunk, hogy ismét megpróbálja a feladatot). Kíváncsiságunk elsősorban arra kell, irányuljon, hogy tanítható-e a gyermek, illetve, hogy a már megszerzett tudást mennyire tudja új helyzetekre alkalmazni, nem pedig arra, hogy mit tud (*Marton,* 2019).

A diagnosztika során fontos kérdésként merül fel, hogy az általunk vizsgált kétnyelvű gyermek vajon nyelvi zavart mutat-e, vagy csupán amiatt vannak nyelvi nehézségei, nyelvfejlődésében késés (a tünetek a nyelvi zavar tüneteivel megegyezhetnek), mert még nem birtokolja kellő szinten a nyelvet. *Marton* (2019) hangsúlyozza, hogy szükséges határozottan elkülöníteni a nyelvi zavart az alacsony szintű nyelvi jártasságtól. A nyelvi zavar jelenlétét kizárja az a tény, ha a tünetek csak az egyik nyelven jelentkeznek. A jelenség összetettségét szemlélteti az a lehetőség is, miszerint akkor sem feltétlenül beszélhetünk nyelvi zavarról, ha a tünetek mindkét nyelven megmutatkoznak. Ez előfordulhat például abban az esetben, amikor egy anyanyelvét már valamilyen szinten birtokló gyermek teljesen idegen nyelvi környezetbe, országba kerül (például örökbe fogadják). Ekkor az új nyelv elsajátítása még kezdetleges, de mivel az anyanyelvét már egyáltalán nem használja, megjelenik a nyelvvesztés, így ennek a nyelvnek a használata során is mutatkozhatnak a nyelvi zavarra utaló tünetek, holott egyértelműen megállapítható a körülményekből, hogy nem erről van szó.

Mivel nyelvi zavar esetén sincs bizonyítottan nyelvi hátrány két vagy több nyelv használata során, ezért Marton azt javasolja, hogy a nyelvi zavart mutató gyermekeket is bátran neveljük kétnyelvűként (*Marton,* 2019).

A fentiek alapján látható, hogy a diagnosztika (és terápia) során igen nagy jelentősége van a körülmények feltárásának, illetve a beszédállapot vizsgálatának logopédiai vizsgálat keretében (erről még a Logopédiai ellátás pontban szót ejtünk).

A vizsgálatok (ahogy a terápia is) mindkét nyelv figyelembe vételével kell, hogy történjenek. A szakértői vizsgálathoz a szakszolgálat szakembere alkalmazhat tolmácsot (*Marton,* 2019). Ez a lehetőség természetesen további (financiális és módszertani) kérdéseket vet fel, amelyekkel ugyancsak foglakoznunk kell.

Eddigi tapasztalatainkat esetbemutatások által kívánjuk kollégáinkkal megosztani, melyek alapján az olvasó számára láthatóvá válik, hogy a legújabb kutatási eredmények és szemléletek alapján a magunk számára is szükséges lesz újabb fejlődési utak kijelölése, újabb szempontok figyelembe vétele a diagnosztikában és a terápiában egyaránt.

1. S. L.

Első vizsgálat: 2013. 12. 05., 2014. 01. 08.

Körülmények

- A fiúgyermek 5,10 éves.
- Magyar anyanyelvű szülők, 2010. 11. 21. óta Ausztriában élnek, apa munkája miatt.
- A kiköltözéskor a gyermek 2;9 éves volt.
- Csak 5 évesen kezdett óvodába járni, jelenleg csak a délelőtti órákat tölti ott.
- Addig a német nyelvű környezettel való találkozásai esetlegesek voltak.
- L. idegen környezetben nehezen barátkozik, keveset beszél, hárítja a német nyelv tanulását.
- A szülők, hogy segítsék a gyermeknek a második nyelv elsajátítását, elkezdtek otthon németül beszélni hozzá.
- Anya igen nehezen tanulja a németet.
- Német nyelvű logopédiai foglalkozásokon vesz részt.

Anamnézis

- Perinatális terhelő adatok: oxigénhiányos állapot, a köldökzsinór a nyakára volt tekeredve, beszorult a szülőcsatornába, császármetszés.
- Megkésett beszédfejlődés (első szavak 2,5 évesen, mondatalkotás kezdete 3 évesen).
- Mindkét ágon diszlexiás a családban (apa és anya testvére, anya unokaöccse).

A vizsgálati kérelem oka

- A gyermek tanköteles korú, a szülők aggódnak a sikeres iskolai beválás miatt.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: MAWGYI-R intelligencia teszt, DPT – Marositsné; GMP teszt; Goodenough rajzteszt; Bender A teszt; Sindelar vizsgálóeljárás, Edtfeldt feladatlap, vizuális figyelem vizsgáló feladatlap, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat; Lakatos K. Állapot- és mozgásvizsgálat, szülői interjú, megfigyelés

— *Pszichológiai vizsgálat*
    - Nehézség a magyar nyelv használatában, szótalálási problémák.
    - Csökkenő motiváció és együttműködési szándék, a vizsgálat során többszöri pihenő beiktatása szükséges, anyaölbe vétel mellett sikerült a befejezés.
    - IQ=103, VQ=91, PQ=113.
    - Nagy különbség a verbális és performációs próbák eredménye között.
    - A verbális próbákon belül erős szórás.
    - Alacsony nívó a verbális analógiás gondolkodás, elvont fogalmi gondolkodás, kategóriarendszerek azonosítása terén.
    - Nehézség a rövid távú akusztikus memóriát, a mentális rugalmasságot, koncentrált figyelmet igénylő feladatok végrehajtásában.

— *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
    - Zárkózottság, szorongó viselkedés, a szemkontaktust kerüli.
    - Próbálja a feladatokat hárítani.
    - Fejletlen feladattudat.
    - Gyors fáradás, motoros nyugtalanság.
    - Figyelemösszpontosítási nehézség.
    - Bizonytalan feladatértés.
    - Gátolt beszédkésztetés.
    - Elkent artikuláció, nehezen érthető beszéd, bizonytalan beszédhang-differenciálás, beszédészlelés, szeriális észlelés, gyenge szókincs.
    - Gyenge memória.
    - Gyengébben szervezett grafomotorium, helytelen ceruzafogás.
    - Gyenge vizuomotoros koordináció.
    - Számolás, mennyiségfelfogás, elemi műveletek, relációk megítélése életkori nívójú.
    - Tájékozódása bizonytalan, jobb-bal oldal differenciálása nem alakult ki.
    - Nagymozgások utánzása koordinálatlan, egyensúlyérzék bizonytalan.

Következtetések
— A gyermek anyanyelvi fejlődését hátráltatta az idegen nyelvi környezet.
— Feltételezhető, hogy a kétféle nyelvi hatás zavart okozott a gyermeknél.
— Fokozottan veszélyeztetett a diszlexia kialakulására.

Javaslatok
— A szülők az otthoni német nyelvhasználatot mellőzzék.
— A családon belül erősítsék a magyar nyelv használatát.
— Anyanyelvi logopédiai terápia megkezdése.
— Az óvodában a német nyelvű logopédiai terápia folytatása.

Első felülvizsgálat: 2015. 01. 05.

A gyermek 6;11 éves.

Vizsgálat
Módszerek, eljárások: DPT – Marositsné; GMP teszt; Goodenough rajzteszt; Peabody passzív szókincs vizsgáló teszt; Bender A teszt; Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat; Snijders – Oomen Nonverbális Intelligencia teszt; színes „RAVEN” nonverbális teszt

- *Szülői interjú*
  - L. az eltelt egy év alatt mind viselkedésében, mind beszédében, mentális teljesítményében és mozgásában sokat változott pozitív irányba.
  - Iskola-előkészítő foglalkoztatásban részesül Ausztriában, ahol a vele foglalkozó pedagógusok egyike szerint a gyermekkel való foglalkozás nehéz, integrációs oktatásra lenne szüksége. Ennek oka a szülő meglátása szerint az, hogy L. nem, illetve igen keveset beszél németül.
  - Az iskola-előkészítő foglalkozásokra szívesen jár, a verbális utasításokat nehezen érti meg, de kikövetkezteti a feladatot.
  - Barátja a csoportban nincs, nehezen érti a gyermekeket, keveset beszél velük németül.
  - Logopédiai terápiában sem anyanyelvén, sem német nyelven nem részesül.
  - A játszótéren két német anyanyelvű gyermekkel kommunikál.

- *Pszichológiai vizsgálat*
  - IQ=112<121
  - Összetett, vizuális információkon alapuló logikai következtetése 8 éves szinten kiváló.

- *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
  - Idői tájékozottság megfelelő, a napszakok, évszakok, hónapok megnevezése más szavakkal vagy körülírással történik.
  - Átlagos beszédkésztetés, kissé nehezen érthető beszéd, hibás artikuláció, a magyar nyelv tekintetében 4 hangra kiterjedő paralália, renyhe artikulációs izmok.
  - Mondatalkotás, toldalékolás megfelelő.
  - Aktív szókincs gyenge.
  - Passzív szókincs fejlett.
  - Vizuomotoros koordináció, grafomotorium, ábrázolás életkori szintű.
  - Számolás az első osztályosoknak készült vizsgálat alapján életkori nívójú.

Következtetések
- L. anyanyelvi környezetben jól teljesít.
- Részképességeinek fejlettsége egyenletes, fejlődése megfelelő.
- Idegen nyelvi környezetben tanulási zavarra veszélyeztetett, amennyiben nem kap folyamatos nyelvi segítséget, direkt idegen nyelvi oktatás nem kezdődik meg.

Javaslatok
- Intenzív, gyermekközpontú német nyelvtanítás megkezdése.
- Logopédiai terápia magyar nyelven.
- Tankötelezettsége teljesítésének megkezdése a 2015/16. tanévben.

Második felülvizsgálat: 2016. 02. 17.

A gyermek 8 éves, 1. osztályos.

Vizsgálat
Módszerek, eljárások: megfigyelés, beszélgetés, szülői interjú, Hargitai - kiegészítő kérdőív kétnyelvűség esetén, DPT - Marositsné; GMP teszt; Goodenough rajzteszt; Bender A teszt; Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat; Lőrik-Májercsik: Iskolába lépő és 1. osztályos gyermekek néhány olvasási-írási alapkészségének vizsgálata

— *Szülői interjú, kérdőív*
  - L. jelenleg iskolába jár, ahol német nyelven folyik az oktatás.
  - Társai többsége nem német anyanyelvű, amiből arra lehet következtetni, hogy a beszélő környezet részben nem tökéletes nyelvhasználatú.
  - Második éve angol nyelven is tanul az iskolában.
  - Napjának nagyobb részében német nyelvi környezetben van, csak édesanyjával beszél magyarul, valamint azokban a helyzetekben, amikor magyar nyelvi környezetben van.
  - Nyelvhasználatára jelenleg jellemző, hogy a német és magyar nyelvet keveri, mindkét nyelven vannak szótalálási nehézségei, grammatikai hibái. A nyelvváltás gyakori.
  - Angol nyelven még csak szavakat használ.
  - Írni, olvasni német nyelven tanul.

— *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
  - L. a kommunikációs és vizsgálati helyzetet felveszi, tartja.
  - Az olvasási-írási, számolási alapkészségek, valamint a részképességek vizsgálatára vonatkozó tesztek felvétele során L. több esetben német szavakat hívott le a mentális lexikonból, illetve meghatározás helyett körülírással fejezte ki magát.
  - Megállapítható, hogy a magyar nyelv területén nyelvvesztési folyamat kezdődött meg.
  - A két nyelv egymásra való hatása kimutatható, aminek következtében L. képességprofiljáról verbális tesztekkel jelenleg nem adható reális kép.
  - Németül ír, írás közben elemzi a leírandó szót. Hibáit észleli, képes a javításra.
  - Ugyanezen a nyelven a tanult betűket azonosítja, a leírt szavakat elolvassa.
  - Százas számkörben számfogalma kialakult, mechanikus számlálásra képes, számszomszédokat azonosít. Húszas számkörben összeadást elvont síkon végez.

Következtetések
— A két nyelv ismerete nem kiegyensúlyozott, így a kétnyelvűség következtében várható kognitív előny még nem tapasztalható.
— Inkább érzékelhető a nyelvi bizonytalanságból fakadó kognitív hátrány.
— Ahhoz, hogy L. képességeinek megfelelő szinten tudjon teljesíteni, szükséges mindkét nyelv tanulása, használata.
— Megfelelő időt biztosítva számára feltételezhető, hogy 2-3 éven belül érezhető kognitív előnyt fog jelenteni a többnyelvűség.

Javaslatok
— Német nyelv további intenzív tanítása, anyanyelvi tudás erősítése.
— Szükséges betartani az „egy nyelv, egy személy” alapelvét, azaz kerülendő, hogy a magyar anyanyelvű családtagok német nyelven kommunikáljanak a gyermekkel. Akkor is kerülendő a szülők részéről a német nyelven való társalgás a gyermekkel, ha nem magyar nyelvi környezetben vannak.
— A kultúrtechnikák (olvasás, írás, számolás) elsajátításához vizuális megerősítés, támogatás fokozott biztosítása szükséges.
— Logopédiai terápia magyar nyelven.

2. B. G.

Első vizsgálat: 2015. 03. 11.

Körülmények

- A 4,6 éves, középső csoportos fiúgyermek többnyelvű környezetben, cigány családban él.
- Ez a tény az első vizsgálatkor még nem derül ki.
- Anya magyarul beszélő cigány származású, apa román származású, magyarul és jrománul beszélő kétnyelvű.
- Mindkét szülő szakközépiskolát végzett, érettségizett.
- A szülők elmondják, hogy a gyermek el van kényeztetve, mindenben a kedvére tesznek.

Anamnézis

- Perinatális terhelő adat.
- Elhúzódó, majdnem két napig tartó vajúdás.
- A magzatot fizikai külső, a hasra gyakorolt presszióval segítették világra.
- Megkésett beszédfejlődés.

A vizsgálati kérelem oka

- Óvoda kezdeményezte a beszédfejlődésben és a viselkedésben tapasztalt elmaradás miatt.

Módszerek, eljárások: megfigyelés, Óvodás Snijders Oomen (S.O.N.) nonverbális intelligenciateszt, DPT – Marositsné; GMP teszt; Sindelar vizsgálóeljárás; Lakatos K.: Szenzoros szemléletű állapot- és mozgásvizsgáló teszt, Goodenough rajzteszt, Bender A teszt; Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat; Iskolaérettségi kiegészítő pszichológiai vizsgálat

- *Pszichológiai vizsgálat*
  - Kialakulóban lévő feladattudat, megfelelő motiváció.
  - Nehezebben rögzíthető figyelem.
  - Átlagos övezet felső szegmensébe eső értelmi képességek (IQ=107).
  - Kiegyenlített képességstruktúra (4 év - 5 év).

- *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat*
  - Korlátozott együttműködés, a feladathelyzetben csak szoros kontroll mellett tartható.
  - Fejletlen feladattudat, beszéd és viselkedés feletti kontroll, kivárás.
  - Figyelmét nem képes összpontosítani.
  - Feladatértése gyenge.
  - Tájékozottsága személyes adataiban és az időre vonatkozóan hiányos.
  - Fokozott beszédkésztetés, nehezen érthető, hibás artikuláció, mondatalkotása, szavak toldalékolása szabálytalan.
  - Gyenge memória.
  - Vizuomotoros koordináció megfelelő.
  - Soralkotás hibás, számlálás: 10-ig pontos.
  - Globális mennyiségfelfogása számképek, ujjkép esetén nem alakult ki.
  - Több-kevesebb, ugyanannyi számú halmazok kivitelezésére nem képes, de a több-kevesebb relációkat felismeri.
  - Főbb és kisebb testrészeit sok hibával azonosítja.
  - Térben bizonytalanul tájékozódik.
  - Jól bukfencezik. Páros lábon ugrálása ritmusos. Egy lábon nem tud kitartóan ugrálni.

Következtetések

- Teljesítménye jelentősen elmarad az életkorának és az intellektusának megfelelő szinttől.
- Az alacsony teljesítmény hátterében a kialakulatlan feladattudat, a beszéd és viselkedés feletti kontroll, kivárás gyengesége, a figyelemkoncentráció hiánya áll.
- Viselkedésszabályozási, nevelési problémák.
- A jelen állapot rögzülése a későbbiekben a tanulási és magatartási problémák súlyosbodását okozza.

Javaslatok

- BTM státusz
- Fejlesztő foglalkozások az óvodában
- Logopédiai terápia megkezdése
- A gyermek viselkedésének szabályozása mind az otthoni, mind az óvodai környezetben.
- Szükséges az elvárások egységesítése, a feladattudat erősítése, szabályok felállítása, azok betartatása.

Első felülvizsgálat: 2016. 02. 11., 03. 03.

Körülmények

- A gyermek 5, 6 éves, tanköteles korú, a vizsgálat az iskolába lépéshez szükséges fejlettség megállapítására is kiterjed.
- A gyermek szemüveget használ.
- Magatartása a közösségben változó, időnként agresszív, lobbanékony, érzelmi állapota rapszodikus, reakciói szélsőségesek.
- Legkedveltebb játéka az építés, de kirakóval, memóriajátékkal is szívesen játszik.
- Beszéde sokat javult, de még esetenként érthetetlen.
- Mozgása koordinálatlan, egyensúlyérzékelése labilis.
- A feladatok elvégzéséhez segítséget igényel.
- 2015 szeptemberétől heti egy alkalommal, kiscsoportos formában részesül logopédiai ellátásban. A foglalkozásokon beszédpercepció fejlesztése és diszlexia prevenció is zajlik.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, Sindelar vizsgálóeljárás; Edtfeldt feladatlap, Lakatos K.: Szenzoros szemléletű állapot- és mozgásvizsgáló teszt, Goodenough rajzteszt, Bender A teszt; Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat, szülői interjú, LAPP teszt; GMP teszt; DPT (Marositsné)

- *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat*
    - Motoros nyugtalanság, kialakulóban lévő feladattudat, gyenge beszéd és viselkedés feletti kontroll, övid ideig tartó figyelemkoncentráció, fokozott beszédkésztetés jellemzi.
    - Feladatértése megfelelő.
    - Tájékozottsága: személyes adataiban és az időre vonatkozóan hiányos.
    - Beszédhang-differenciálása bizonytalan.
    - Gyenge szeriális, rövid és hosszú távú verbális memória.
    - Vizuális rövid távú memória: megfelelő, 12/8 kép.
    - Auditív figyelem (adott szó kihallása rövid történetből) gyenge, vizuális figyelem jó.
    - Vizuális észlelés gyenge.
    - Szabálytalan ceruzafogás, átlagos vizuomotoros koordináció és emberábrázolás.
    - Bizonytalan színismeret.

- Gyenge problémamegoldó és analógiás gondolkodás.
- Soralkotás hibás, számlálás: 10-ig pontos.
- Globális mennyiségfelfogása számképek, ujjkép esetén nem alakult ki.
- Több-kevesebb számú halmazokat alkot.
- Elemi műveletek végzésében járatlan.
- Főbb és kisebb testrészek, jobb-bal oldal azonosítása, térben, síkban tájékozódása bizonytalan.
- Labdakezelés kialakulatlan, bukfencezni nem tud. Ugrálása egy lábon nehézkes.
- Kétütemű gyakorlat kivitelezése koordinálatlan.
- Egyensúlyérzékelése nyitott szemmel instabil.

— *Logopédiai vizsgálat*
- Szemkontaktust csak esetlegesen vesz fel.
- Beszédértési problémák folyamatosak, kérdéseket nem ért meg, inadekvát válaszokat ad.
- Beszédszervei épek, az ajkak, nyelv mozgása megfelelően koordinált.
- Spontán beszéde érthető, beszédhiba nem tapasztalható.
- Eseményképről diszgrammatikus tő- és bővített mondatokat mond.
- GMP-teszt felvétele sikertelen.
- Relációs szavakat képek, kérdések alapján nem, illetve helytelenül alkalmaz.
- Szókincse közepes elmaradást mutat.

— *Szülői interjú*
- Apa román-magyar kétnyelvű, románul is beszél a gyermekkel.
- A nyelvhasználat nem következetes, nem érvényesül sem az egy nyelv egy személy, sem a szituációhoz kötött nyelvhasználat elve.
- A gyermek nyelvhasználatára jellemző, hogy magyar nyelven összefüggően beszél helytelen ragozással, románul a szavakat mondatokká fűzi helytelen ragozással.
- Testvére angolul tanítgatja, angol nyelven szavakat mond, helytelen ragozással.
- Esetenként német nyelvi környezetben is tartózkodik.

Következtetések
— A gyermek fejlődése a nyelvi területen nem kielégítő.
— A beszéd expresszív és receptív oldala is sérült.
— Beszédészlelési, beszédmegértési teljesítménye több területen is elmaradást mutat.
— A grammatika, valamint a szókincs az életkorában elvárható szintet nem éri el.
— A nem következetes nyelvhasználatú többnyelvű környezet kedvezőtlenül befolyásolja a nyelvi fejlődést.
— A verbális megértést és kivitelezést igénylő feladatokban teljesítménye többnyire nem éri el az életkorában elvárható szintet, ami feltételezhetően a nem optimális nyelvi környezet hatásainak is köszönhető.
— Értelmi képességeihez mérten alul teljesít.

Javaslatok
— BTM státusz megerősítése
— Fejlesztő foglalkozások az óvodában
— További óvodai nevelésben való részvétel.
— A család nyelvhasználatában szükséges az „egy nyelv egy személy” elvét követni.
— Az angol nyelv tanításának felfüggesztése.

- Az anyanyelv használatának erősítése.
- A megkezdett logopédiai terápia folytatása.

Második felülvizsgálat: 2017. 02. 26., 03. 23.

Körülmények

- A gyermek 6,7 éves, óvodás.
- Társaival időnként erőszakos, többször játszik egyedül.
- Jól motiválható, kitartása, figyelme változó.
- Feladatkövetése nehézkes, feladatmegértése problémás.
- Feladatvégzésnél felügyeletet igényel.
- Mivel a gyermek kétnyelvű környezetben nevelkedik és a beszédmegértés, beszédészlelés nehezített, Bizottságunk összeállított egy vizsgálóeljárást, amellyel minimális verbális instrukció mellett, illetve a jelentés megértésétől függetlenül megítélhető a gyermek teljesítménye, az ismeretek elsajátításához szükséges alapkészségek szintje.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, DPT – Marositsné; GMP teszt; Sindelar vizsgálóeljárás, Goodenough rajzteszt, Bender A teszt; Edtfeldt feladatlap, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat

- *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat (2015.02.26.)*
    - A gyermek együttműködő. Választékosnak imponáló kifejezéseket használ, de azok nem minden esetben adekvátak.
    - Motoros nyugtalanság a vizsgálat második részében tapasztalható.
    - Feladattudata kialakult, feladatértése gyenge.
    - Figyelme esetenként elterelődik, de a feladathoz visszaterelhető.
    - Önálló munkavégzés során a feladatutasítástól gyakran eltér, verbalizál, inadekvát közléseket is tesz.
    - Grafikus feladatoknál több ízben előfordul nem a feladathoz kapcsolódó kényszeres megtapadás, amelyből nem téríthető ki (gyors tempóban egyéb ismétlődő ábrákat rajzol).
    - Tájékozottsága személyes adataiban és az időre vonatkozóan továbbra is hiányos.
    - Beszédkésztetése fokozott, beszéde érthető, tiszta, mondatalkotása, szavak toldalékolása nyelvtanilag szabálytalan, szókincse megfelelőnek imponál.
    - Szeriális észlelése, természetes mondatok azonosítása, beszédhang-differenciálása gyenge.
    - Egyszerű ritmust képes reprodukálni, bonyolultabb elemek problémát jelentenek számára.
    - Értelmetlen szavak szótagolása nehezített, hosszú rátanítást követően érti meg a feladatot.
    - Vizuális rövid távú memória tárgyképekre, formákra, jelekre vonatkozóan megfelelő.
    - Akusztikus emlékezet hangokra vonatkozóan közepes szintű.
    - Auditív figyelme (adott szó kihallása rövid történetből) gyenge, vizuális figyelme jó.
    - Vizuális észlelése formákra, információs jelekre vonatkozóan megfelelő, irányok esetén gyenge.
    - Vizuális minta követésére, soralkotásra egy változós sor esetén képes, két, három változó esetén a mintát felismeri, verbálisan azonosítja, de annak követésére nem képes. A kivitelezés során kényszeres cselekvés (vonalak húzogatása) lép fel.

- Szegélydísz rajzolása során a minta felismerése, verbális azonosítása szintén sikeres, de a folytatás során ismételten kényszeres, verbalizálással kísért ábrarajzolást végez, a téglalap közepébe önkényesen Miki egér figurát rajzol. A minta folytatásához nem téríthető vissza.
- Vizuomotoros koordinációja nagyon gyenge, saját életkorában nem értékelhető.
- Emberalak-ábrázolása: a kivitelezett rajzok alapján nem ítélhető meg reálisan. Első rajza „SpongyaBob". A rajzolás során a jobb kéz ujjai esetén ismét kényszeres „vonalhúzogatás" tapasztalható.
- Soralkotása két és három elem esetén is megfelelő.
- Tárgyak, korongok számlálása 10-ig, ujjak számlálása 8-ig megfelelő.
- Visszafelé számlálásra képes.
- Globális mennyiségfelfogása számképek és ujjkép esetén 4-ig alakult ki.
- Több-kevesebb számú halmazok kivitelezésére képes, ugyanannyi számú halmazok alkotása hibás.
- Elemi műveletek végzése megfelelő.
- Feladatmegoldásait a feladatértés alacsony szintje negatívan befolyásolja, de rátanítással a matematikai feladatokat az életkorában elvárható szinten képes teljesíteni.

Következtetések

- A beszéd expresszív, receptív területén tapasztalható teljesítmény, a viselkedésében megnyilvánuló tünetek alapján felmerül a sajátos nevelési igény (nyelvi fejlődési zavar/pervazív fejlődési zavar) gyanúja.

Javaslatok

- További megyei szakértői vizsgálat.
- A további vizsgálatig ellátása az előző szakértői vélemény javaslata alapján folytatódjon.

SNI megállapítására irányuló megyei szakértői vizsgálat: 2017. 05. 18.

- Raven színes teszt: 90 pp, átlag feletti logikai készség.
- Lapp aktívszókincs tesztben elmaradás.
- PPL teszt szerint a grammatikai struktúrák kialakulásának késése látható.
- TROG szerint problémás az egyes és többes számú személyes névmások és főnévragok differenciálása, alany-tárgy viszonylatokat, téri ragokat kifejező szerkezeteket nehezen képez.
- GMP teszt szerint beszédértés és beszédészlelés terén elmaradás, amely valamennyi nyelvi szintre kiterjed.
- Aktivitás- és figyelmi érintettség.

Következtetések

- Sajátos nevelési igény
- F90 – A figyelem és aktivitás zavara

Javaslatok

- Iskolakezdés
- Integráció
- Heti 2 óra komplex gyógypedagógiai ellátás

3. R. A., R. T. ikerpár

Első vizsgálat: 2015. 11. 03., 12. 14.

Körülmények

- A lánygyermekek 4;3 évesek, ikrek, óvodába, ugyanabba a csoportba járnak.
- A kétnyelvűség az első vizsgálaton még nem derült ki.
- Roma anyanyelvű anya, magyar anyanyelvű apa.
- Mindketten egyaránt beszélnek magyar és roma nyelven is.
- Az ikrekhez mindkét nyelven beszélnek.
- A szülők is mindkét nyelvet használják az egymás közötti kommunikációban.
- A nagyszülők is beszélik és használják a családban, a gyermekekkel való társalgásban mindkét nyelvet.
- A lányok első szava roma nyelven: apa.
- A gyermekek is mindkét nyelvet használják otthon.
- Anya úgy gondolja, a lányok anyanyelve mégis a magyar, hiszen ezt várja el a társadalom.
- Anya szerint az ikrek a magyart jobban beszélik, ez nyelvtanilag is kevésbé hibás, mint a roma nyelv, amin inkább csak szavakat használnak, és a ragozás is többnyire hibás. (*Orsós,* 2016. 39. o.)

Anamnézis

Perinatális terhelő adatok: ikerterhesség, császármetszés.	
Inkubátoros ellátás.	
Koraszülött gondozásra jártak.	
Mindkét gyermeknek szemüveget kellene viselni.	
Familiáris terhelő adatok: anyai részről testvérnél megkésett beszédfejlődés, anya gyenge tanuló volt.	
RA: átmeneti hipotónia, infúziós kezelés bakteriális fertőzés miatt.	RT: 2 kg alatti születési súly, nyelt a magzatvízből.
Megkésett mozgás- és beszédfejlődés.	Megkésett beszédfejlődés.
Cumihasználat.	
	Végleges szobatisztaság kialakulása 4 évesen.
	1 éve szemtengely-ferdülés alakult ki.

A vizsgálati kérelem oka

- Eltérő beszéd- és kognitív fejlődésmenet. Óvoda kérte.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, Óvodás Snijders Oomen (S.O.N.) nonverbális intelligenciateszt, DPT – Marositsné; GMP teszt; Goodenough rajzteszt, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat, Lakatos K.: Állapot- és mozgásvizsgálat

- *Pszichológiai vizsgálat:* Óvodás Snijders Oomen (S.O.N.) nonverbális intelligenciateszt

RA: IQ=113, Mozaik próba: 2,9 é, a többi meghaladja életkorát.	RT: IQ=78, 2,9 és 3,9 éves szint közötti eredmények, lassú fejlődésmenet.

- *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat:*

RA: Inadekvát közlések.	RT: Inadekvát közlések.
Szorongás	
Motoros nyugtalanság, figyelemkoncentrációs nehézség.	

Nehezen érthető beszéd, több hangra kiterjedően hibás artikuláció, diszgrammatikus mondatszerkesztés, beszédpercepciós és szókincsbeli elmaradás.	
Egy-két szavas mondatok, toldalékolás, csak a tárgyrag használata helyes.	Feladatértési nehézség.
Elmaradás a számolás terén.	
	Gyengébb memória.
	Kialakulatlan emberábrázolás.
	Tájékozódási problémák a térben.
	Mozgáskoordináció, egyensúlyérzékelés terén alacsonyabb produktum.

Következtetések

- Nyelvi fejlettség, expresszív és receptív beszéd, beszédértés, beszédpercepció, szókincs, grammatika terén elmaradás.

Javaslatok

- BTM státusz
- Fejlesztő foglalkozások az óvodában
- Logopédiai terápia megkezdése
- Szenzoros-integrációs terápia a pedagógiai szakszolgálatnál heti egy alkalommal
- Az ikerpár külön óvodai csoportban történő nevelése

Első felülvizsgálat: 2016. 12. 07.

Körülmények

- A gyermekek 5;3 évesek.
- Külön óvodai csoportba járnak, nagycsoportos óvodások.
- Logopédiai ellátásban részesülnek heti két alkalommal, komplex nyelvi fejlesztés, megkésett beszédfejlődés terápiája zajlik. Főnevek, igék elsajátítása, tárgyeset, helyhatározó (ban-, ben), melléknevek, számnevek, többes szám előkészítése megkezdődött.
- Szenzoros-integrációs terápiában részesülnek.
- A fejlődést nagymértékben gátolja, hogy a gyermekek az óvodából és a szenzoros terápiáról is nagyon sokat hiányoznak.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, DPT – Marositsné; Lakatos K.: Szenzoros szemléletű állapot- és mozgásvizsgáló teszt, Goodenough rajzteszt, Bender A, teszt, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat, artikuláció vizsgálata, összefüggő beszéd vizsgálata (Logopédiai vizsgálatok kézikönyve), LAPP aktív szókincs vizsgálata, GMP teszt; PPL nyelvfejlődési szűrővizsgálat

- *Pedagógiai/gyógypedagógiai/logopédiai vizsgálat*

RA: Inadekvát megjegyzéseket tesz.	RT: Legtöbbször inadekvát válaszokat ad, meséléskor beszéde összefüggéstelen, nem tartozik a témához, nehezen érthető.
Fokozott motoros nyugtalanság jellemzi.	
Feladatértése gyenge.	Feladatértése nagyon bizonytalan.
Figyelmét a feladatra rövid ideig összpontosítja.	
Kilép a feladathelyzetből, helyét elhagyja, nehezen terelhető.	Időnként ki-kilép a feladathelyzetből, de terelhető.

	Viselkedése kudarckerülő, gyakran próbál hárítani: „Nem tudom.”.
A fáradtság tünetei gyorsan jelentkeznek.	
Hiányos tájékozottság a személyes adataiban, időben, saját testén, térben, síkban	
Gyenge vizuomotoros koordináció.	
	Rajzolásnál az izolált csuklómozgás még nem alakult ki, az alkart nem mindig teszi le az asztalra.
	A fő színeket és az árnyalatokat bizonytalanul azonosítja.
Számlálási nehézség, kialakulatlan globális mennyiségfelfogás, relációs szavak alkalmazásának nehézsége (ugyanannyi).	
A nagymozgások szervezésében nehézség (labdakezelés, bukfencezés, ugrálás egy lábon).	
Egyensúlyérzékelése bizonytalan.	
Artikulációs izmai renyhék.	
Spontán beszéde érthető, artikulációja hibás, r hang paraláliás, sziszegők, susogók interdentális, spontán beszédben még néhány hang paraláliás ejtése, valamint hangátvetés, hangkihagyás tapasztalható.	Artikulációja hibás, 9 hangra kiterjedő diszlália tapasztalható. A hangcserék többnyire konzekvensek, javuló tendenciát mutatnak utánmondás esetén. Spontán mondatalkotásban inkonzekvens hangcserék, hang-, szótagelhagyás is tapasztalható.
Eseményképről egyszerű mondatokat alkot.	Eseményképről többnyire egyszerű, egyszavas mondatokat alkot.
Gyakori a diszgrammatikus szóhasználat.	
Mondatai többnyire főneveket, igéket tartalmaznak, melléknevek, határozók használata nem jellemző.	
Aktív szókincse átlag alatti.	Aktív szókincse átlagos.
Téves megnevezései között gyakori az azonos fogalmi körön belüli tévesztés, a válaszadás megtagadása.	
Specifikus kategória helyett főfogalom, vagy kapcsolódó kategória jelenik meg.	
A beszéd érthetőségét nagymértékben befolyásolja a nagymértékű fonológiai, grammatikai hiba.	
Helyhatározók, névutók használata még bizonytalan.	
Beszédészlelési, beszédmegértési teljesítménye, verbális memóriája nagymértékben elmarad az elvárhatótól.	Beszédészlelési, beszédmegértési teljesítménye, memóriája nagymértékben elmarad az elvárhatótól.
Vizuális emlékezete megfelelő.	

Következtetések

RA fejlődése a nyelvi területen nem kielégítő, melyet nagymértékben befolyásol a figyelem fenntarthatóságának nehezítettsége. Az említett okok miatt a gyermek szinte minden területen életkori szintje alatt, intellektusához képest jelentősen gyengébben teljesít. A fejlődést	RT fejlődése minden területen lassú ütemű, életkori szintjéhez képest jelentősen alulteljesít.

gátolja a gyakori hiányzás, a terápiákról való távolmaradás.	
A beszéd expresszív és receptív oldala egyaránt sérült.	
Artikulációja, beszédészlelési, beszédmegértési teljesítménye nagymértékű elmaradást mutat, a megkésett beszédfejlődés maradványtünetei markánsan megmutatkoznak, ami nagy nehézséget jelent számára az ismeretelsajátításban.	
A fejlődést gátolja a gyakori hiányzás, a terápiákról való távolmaradás.	

Javaslatok

- BTM státusz megerősítése
- Fejlesztő foglalkozások az óvodában
- Logopédiai terápia folytatása
- Szenzoros-integrációs terápia folytatása
- Tankötelezettsége megkezdésének egy nevelési évvel történő elhalasztása.

Második felülvizsgálat: 2018. 02. 20.; 03. 08.

Körülmények

- A gyermekek 6;6 évesek, további egy év óvodai nevelésben vesznek részt.
- Logopédiai ellátásban részesülnek heti egy alkalommal, komplex nyelvi fejlesztés ellenére a grammatikai fejlődés nem indult meg. Amira artikulációban torzítás jelentkezik, Tifani tisztán ejti a beszédhangokat.
- Szenzoros-integrációs terápiában részesülnek. Sokat hiányoznak.
- Szemüveget viselnek.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, WISC-IV gyermek intelligencia-teszt, artikuláció vizsgálata, spontán beszéd vizsgálata (Logopédiai vizsgálatok kézikönyve), GMP teszt, DPT – Marositsné; Inizan teszt, Sindelar vizsgálóeljárás, Kéztorna feladatlap, Edtfeldt feladatlap, Lakatos K.: Szenzoros szemléletű állapot- és mozgásvizsgáló teszt, Goodenough rajzteszt, Bender A, teszt, Strebel-Réti III, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat

- *Pszichológiai vizsgálat*

RA:	RT:
Motivációja érdeklődése mentén változik.	
Figyelme már rövid foglalkoztatást követően felszínessé válik.	
Feladatértése, beszédértése bizonytalan.	
Fokozott beszédkésztetés, és motoros nyugtalanság jellemzi.	
Impulzivitása folyamatos.	
	Munkatempója lassabb.
Az asztaltól néhány percenként feláll, a szobában lévő játékokhoz megy, de felszólításra visszaül.	
Csak folyamatos kontroll mellett foglalkoztatható.	
Intellektuális terhelésre elvárhatónál nagyobb mértékben fárad.	
IQ=77, Feldolgozási sebesség=94, Verbális megértés=91,	IQ=72, Verbális megértés=89, Feldolgozási sebesség=80,

Perceptuális következtetés=74, Munkamemória=68.	Munkamemória=74, Perceptuális következtetés=66.
Részképesség-profilja szórt.	

— *Logopédiai vizsgálat*

RA: Spontán beszédében a hangok enyhe torzítása a tűréshatáron belül van.	RT: Spontán beszédében r=j csere jelenik meg. A szeriális észlelés, spontán utánmondás során zöngétlenít.
A beszédészlelés terén az akusztikai, fonetikai és fonológiai szintek működésének zavara áll fenn.	
	A sorozatészlelési és reprodukálási képességben elmaradás látható.
A beszédet kísérő artikulációs mozgások, beszédhang reprodukálása, utánzás: jó szinten működik.	A beszédet kísérő artikulációs mozgások, mimika felismerése megfelelő szinten működik.
Az aktuálisan meglévő mentális lexikonjából a szótalálás folyamata célzott segítségnyújtás (kezdőszótag) mellett sincs az elvárható szinten.	
Rövid idejű verbális memóriája gyenge, vizuális emlékezete megfelelő.	
A feldolgozásban, a szemantikai és szintaktikai szerkezetek értelmezésében is nehézségei vannak.	
A tárolt ismeretek azonnali alkalmazása, az ok-okozati összefüggések felismerése problémás, auditív feldolgozásban a logikai összefüggések felfedezése gondot jelent.	
A beszédhang-differenciálás feladatban teljesítménye nagyon gyenge.	

— *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat*

RA:	RT:
Feladattudata kialakulóban van.	
Feladat- és beszédértése többször bizonytalan.	
Figyelmét rövid ideig képes a feladatra összpontosítani.	
Külső zajok hatására figyelme könnyen elterelődik, de a feladathoz önállóan visszatér.	Külső zajok hatására figyelme könnyen elterelődik, folyamatos kontrollt igényel.
Tájékozottsága személyes adataiban és az időre vonatkozóan hiányos.	
Beszédkésztetése fokozott, kontrollja kialakulatlan, inadekvát megjegyzéseket tesz, mesél.	
Mondatalkotása, szavak toldalékolása időnként szabálytalan.	
Eseményképről bővített mondatokat alkot, összefüggést felfedez.	
Auditív hosszú távú memória gyenge, a történetből egy elemre sem emlékezett.	Auditív hosszú távú memória gyenge, a történetből egy elemre emlékezett.
Verbális, vizuális figyelme nagyon gyenge.	
Vizuális észlelése gyenge.	
Színek megkülönböztetésében téveszt (sárga-narancs).	
Vizuomotoros koordinációja gyenge.	
Tízig egyenes irányban számlál.	
Sorritmust követ.	
Ujjkép, számkép 3-ig alakult ki.	Ujjkép 1-ig, számkép 2-ig alakult ki.
Több-kevesebb-ugyanannyit differenciál.	
Elemi műveletek önálló végzése sikertelen.	
Saját testén a kisebb testrészeket nem tudja azonosítani.	Saját testén a főbb és kisebb testrészeket többnyire azonosítani.

Jobb-bal differenciálása nem alakult ki.	
Térben, síkban bizonytalanul tájékozódik.	
Labdakezelés megfelelő.	
Bukfencezik, páros és egy lábon szökdel.	Bukfencezik, páros szökdel, egy lábon a ritmus nem egyenletes.
Kétütemű gyakorlatot nem tud leutánozni.	
Egyensúlyérzékelése nyitott szemmel stabil.	

Következtetések

- Sajátos nevelési igény gyanúja
- Beszédfejlődési zavar gyanúja

Javaslatok

- További megyei szakértői vizsgálat
- Fejlesztés a további vizsgálatig a korábbi szakértői véleményben foglaltak szerint

SNI megállapítására irányuló megyei szakértői vizsgálat: 2018. 06. 20.

RA: *Budapesti Binet teszt:* IQ=78	RT: *Budapesti Binet teszt*: IQ=63
Raven színes teszt: 50-75 pp között, átlagos értelmi képesség	*Raven színes teszt:* 25-50 pp között, alacsony átlagos értelmi képesség
Gardner expresszív szókincs teszt: 4,6-5,11 évesnek felel meg, lényeges elmaradás	*Gardner expresszív szókincs teszt:* 3,6-4,5 évesnek felel meg, súlyos elmaradás
Csányi-féle grammatikai teszt: probléma a múlt idejű igék, igei tárgyas ragozás, téri relációs viszonyokat jelentő ragok, viszonyszavak alkalmazása, kötőszavak értelmezése	*Csányi-féle grammatikai teszt:* probléma az igei tárgyas ragozás, téri relációs viszonyokat jelentő ragok, viszonyszavak alkalmazása, egyes kötőszavak értelmezése
MAMUT-R Magyar Mondat Utánmondási Teszt: nyelvi zavarra utal	

Következtetések

RA: Sajátos nevelési igény	RT: Sajátos nevelési igény
F83 – kevert specifikus fejlődési zavar	F83 – kevert specifikus fejlődési zavar
	Enyhe értelmi fogyatékosság gyanúja miatt egy évig folyamatos figyelemmel kísérés

Javaslatok

- Iskolakezdés
- Integráció
- Heti 2 óra logopédiai, 2 óra komplex gyógypedagógiai ellátás

4. F. L.

Első vizsgálat: 2016. 11. 25.; 11. 30.

Körülmények

- A 4,5 éves, középső csoportos lánygyermek többnyelvű környezetben, cigány családban él.
- Anya anyanyelve magyar, cigányul is beszél, a gyermekhez csak magyarul beszél.
- Apa magyar anyanyelvű, csak magyarul beszél.
- Nagypapa cigányul beszél, a gyermek már születése előtt, magzati korban kapcsolatba került mindnyelvvel.
- A gyermek magyarul összefüggően helytelen ragozással beszél.
- Cigány nyelven csak szavakat mond, helytelen ragozással.
- A vizsgálatkor a szülők már külön élnek.

Anamnézis

- Postnatális terhelő adat, a gyermek 1 éves korától pszichés trauma.
- Kissé megkésett mozgásfejlődés, mászás szabálytalan, járás másfél évesen indult.
- Gyakori középfül-gyulladás.
- Megkésett beszédfejlődés.

A vizsgálati kérelem oka

- Óvoda kezdeményezte a beszédfejlődésben tapasztalt elmaradás miatt.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, Óvodás Snijders Oomen (S.O.N.) nonverbális intelligenciateszt, irányított és spontán játéktevékenység, az összefüggő beszéd és artikuláció vizsgálata a Logopédiai vizsgálatok kézikönyve alapján, GMP teszt (GMP6, GMP10), Peabody passzív szókincs teszt, PPL nyelvfejlődési szűrőeljárás

- *Pszichológiai vizsgálat*
  - Kialakulóban lévő feladattudat, mérsékelt motiváció.
  - Megfelelő feladatértés és figyelem.
  - Átlagos övezet felső szegmensébe eső értelmi képességek (IQ=90).
  - Kiegyenlített képességstruktúra (3,6 év – 4,6 év).

- *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat*
  - A gyermeket anyáról leválasztható, asztalszituációt elfogad, együttműködik.
  - Szemkontaktust felvesz és tart, motivált, türelmes.
  - Feladattudata kialakulóban van, feladatértése bizonytalan.
  - Figyelme fenntartható.
  - Motoros nyugtalanság jellemzi, feláll, feltérdel a székre, felkönyököl az asztalra.
  - Tájékozottsága személyes adataiban hiányos.
  - Állatos képeskönyvet lapozgat, az általa ismert állatokra rámutat, néhányat azonosít megnevezéssel vagy hangutánzással. Nagyon kevés állat nevét tudja. Gyakran asszociál.
  - Montessori-tornyot leszed, önállóan mérettartás nélkül felfűz. A „legnagyobb” fogalmát érti.
  - A színek ismerete bizonytalan.
  - 7-ig számlál mechanikusan, ujjait 5-ig, tárgyakat 4-ig megszámlálja.
  - Sok-kevés fogalmát differenciálja, az ugyanannyit nem ismeri fel.

- Ujjkép 2-ig alakult ki.
- Ceruzafogása jobbkezes, még többféle ceruzafogást váltogat, a 3 pontos szabályos ceruzafogás már kialakítható.
- Emberalakja nagyméretű fej-láb figura, a fejen megjelenik a szem, száj, haj, ami a fej körvonalát követi, valamint az arc („pofája").
- Testrészeit többnyire azonosítja.
- Mozgásos tevékenységre motiválható.

— *Logopédiai vizsgálat*
- Beszédkésztetése megfelelő, összefüggően beszél.
- Beszéde időnként nehezen érthető, alakilag hibás, t, d hangok diszláliája, k, g, l, r, c, ty, gy, ny hangok paraláliája áll fenn. Sz, z hangok interdentális képzésűek. Gyakoriak a szótagátvetések (kocsi- csoki)
- Beszéde diszgrammatikus elemeket tartalmaz.
- Többnyire bővített mondatokat használ.
- Beszédészlelése: életkori szintjétől jelentősen elmarad.
- Passzív szókincse átlagos, aktív szókincse fejlesztést igényel, többször helyettesített más, azonos főfogalom alá tartozó szóval (tehén-birka).
- Nyelvi fejlődésében elmaradás tapasztalható.

Következtetések
— Teljesítménye jelentősen elmarad az életkorának és az intellektusának megfelelő szinttől.
— Ismeretei nagyon hiányosak.
— Aktív szókincse, beszédészlelése gyenge, ezért a feladatok utasításának értelmezése problémát jelenthet a mindennapok során.

Javaslatok
— BTM státusz
— Fejlesztő foglalkozások az óvodában
— Logopédiai terápia megkezdése, melynek keretében percepciófejlesztés, a grammatikai rendszer fejlesztése és az aktív szókincs bővítése szükséges
— Szenzoros-integrációs terápia megkezdése

Első felülvizsgálat: 2017. 10. 16.

Körülmények
— A gyermek a vizsgálatkor 5, 5 éves.
— A kognitív terhelést rövid ideig bírja.
— Az édesanyát a közeli családtagok (nagyszülők, nagynénik, nagybácsik) segítik a gyermek nevelésében.
— Logopédiai terápiában és szenzoros integrációs terápiában részesül.
— Laura beszéde a logopédus jellemzése szerint érthető, de artikulációja paraláliás: t=k, k=t. g=d, r=(j)l hangok cseréje jellemzi. Percepciója kialakulatlan, auditív differenciálása bizonytalan. Szókincse lényegesen elmarad életkorától. A feladathelyzetet elfogadja, tartja, alkalmazkodó, jól reagál. Általános kogníciója, különösen a nyelvi, nyelvtani logika, a nyelvi szerkezetek megkonstruálása terén jelentős hiányosságokat mutat.
— A mozgásfejlesztő terapeuta szerint a gyermek mozgáskoordinációja, egyensúlyérzékelése kis eltérést mutat.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, DPT – Marositsné; GMP teszt; Lakatos K.: Szenzoros szemléletű állapot- és mozgásvizsgáló teszt, Goodenough rajzteszt, Bender A teszt; Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat

- *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat*
  - A gyermek együttműködő, feladathelyzetet elfogad.
  - Figyelme rövid ideig megtartott, könnyen elterelődik.
  - Érdeklődő, feladattudata kialakulóban van, feladatértése kissé bizonytalan.
  - Tájékozottsága személyes adataiban és az időre vonatkozóan: kissé hiányos.
  - Beszédkésztetése megfelelő, beszéd feletti kontrollja gyenge.
  - Beszéde nehezen érthető több hangra kiterjedő beszédhibája miatt.
  - Szókincse gyengébb, mondatalkotása esetenként diszgrammatikus.
  - Eseményképről tőmondatokat alkot.
  - Szeriális észlelése értelmetlen hangsorok visszamondása alapján pontatlan.
  - Természetes mondatok azonosítása bizonytalan.
  - Memória minden területen gyenge.
  - Ceruzafogása szabálytalan.
  - Színismeret bizonytalan.
  - Vizuomotoros koordináció gyenge, emberalak-ábrázolása megfelelő.
  - Soralkotásra két elemnél képes.
  - Tárgyak számlálása önállóan 4-ig megfelelő. Ujjain hatig számol.
  - Globális mennyiségfelfogása kettőig alakult ki.
  - Több-kevesebb ugyanannyi számú halmazokat alkot.
  - Főbb és kisebb testrészeit azonosítja.
  - Labda elkapása, visszadobása bizonytalan, pattogtatni nem tud.
  - Páros lábon, egy lábon ritmustalanul szökdel.
  - Egyensúlyérzékelése nyitott szemmel is bizonytalan.

Következtetések

- Kismértékű fejlődés.
- A legtöbb területen elmaradás az életkorában elvárhatótól.
- Nyelvi területen jelentős késés.

Javaslatok

- BTM státusz megerősítése
- Fejlesztő foglalkozások az óvodában
- A megkezdett logopédiai és szenzoros mozgásfejlesztő terápia folytatása.

Második felülvizsgálat: 2019. 04. 29., 05. 16.

Körülmények

- A gyermek 6,11 éves, óvodás, további egy év óvodai nevelésben vett részt.
- Nyelvi kompetenciái, mozgása elmarad az átlagtól, de igyekvő.
- Logopédiai és szenzoros mozgásfejlesztő terápiában részesül.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, WISC-IV gyermek intelligencia-teszt, DPT – Marositsné; GMP teszt; Sindelar vizsgálóeljárás, Goodenough rajzteszt, Bender A teszt; Edtfeldt feladatlap, Dékány-féle

diszkalkulia vizsgálat, Lakatos K.: Szenzoros szemléletű állapot- és mozgásvizsgáló teszt, LAPP aktív szókincsteszt

- *Pszichológiai vizsgálat*
    - A gyermek a vizsgálati helyzetbe bevonódik, együttműködik.
    - Figyelme felkelthető, de szórt.
    - Feladatértése nehezített.
    - Gondolkodásában megtapadások előfordulnak.
    - Feladattudata kialakult. Motivációja mérsékelt.
    - Beszédkésztetése fokozott, tevékenységét beszéddel kíséri.
    - IQ:78, FsI:91, PkI:90, VmI:83, MmI:65, a verbális indexen belül erős szóródás (KJ: 3; Szk:10).
    - Szórt képességstruktúra.

- *Gyógypedagógiai/pedagógiai vizsgálat*
    - A gyermek a vizsgálati helyzetben együttműködő.
    - Folyamatos a verbalizálás, vokalizálás, beszéd feletti kontrollja fejletlen.
    - Feladattudata kialakult, feladatértése időnként gyenge.
    - Figyelmét rövid ideig összpontosítja.
    - Tájékozottsága személyes adataiban és az időre vonatkozóan kissé hiányos.
    - Vizuális memória és hosszú távú verbális memória megfelelő.
    - Auditív és vizuális figyelme megfelelő.
    - Vizuális észlelése bizonytalan.
    - Színismeret továbbra sem pontos.
    - Vizuomotoros koordinációja gyenge.
    - Emberalak-ábrázolása az átlagos szintet megközelíti.
    - Szegélydísz rajzolása kevés hibával megfelelő.
    - Soralkotásra képes.
    - Tárgyak, korongok számlálása 10-ig, ujjak számlálása 8-ig megfelelő.
    - Visszafelé számlálásra nem képes.
    - Globális mennyiségfelfogása számképeknél 2-ig, ujjkép esetén 3-ig alakult ki.
    - Több-kevesebb, ugyanannyi számú halmazok kivitelezésére képes.
    - Elemi műveletek végzése támaszigényes.
    - Főbb és kisebb testrészeit azonosítja, jobb-bal oldalának differenciálása esetleges.
    - Térben és síkban bizonytalanul tájékozódik.
    - Labda elkapása, visszadobása pontos.
    - Páros lábon ritmusosan, egy lábon ritmustalanul szökdel.
    - Kétütemű gyakorlat utánzása koordinálatlan.
    - Egyensúlyérzékelése nyitott szemmel is bizonytalan.

- *Logopédiai vizsgálat*
    - A gyermek verbálisan irányítható, sőt kezdeményező, készségesen válaszol, társalog.
    - Kommunikációs késztetése mindvégig megfelelő.
    - Beszédszervei épek.
    - Beszéde érthető. Több hangjára jellemző az inkonzekvens paralália, több hangja torzított. A logopédiai terápia hatására kicserélt hangok működnek, de a spontán beszédbe nehezítetten épülnek be.
    - A beszédészlelésben és beszédmegértésben egyaránt súlyos problémák mutatkoznak.

- A beszédészlelés akusztikai, fonetikai és fonológiai szintjei működésének zavara tapasztalható.
- A sorozatészlelés felismerési és reprodukálási képessége ugyancsak elmarad.
- Rövid idejű verbális memóriája gyenge.
- A tárolt ismeretek azonnali alkalmazása, az ok-okozati összefüggések felismerése problémás.
- A beszédhang-differenciálás feladatban az időtartam és a zöngésség szerinti tévesztés egyaránt előfordul.
- Az aktuálisan meglévő mentális lexikonjából a szótalálás folyamata rendkívül nehezített.
- Aktív szókincse nagyon alacsony.
- Beszédét nyelvtani, nyelvi pontatlanság és rendezetlenség jellemzi
- Egészen mást mond, mint amit hall, értelmetlen mondattá változtat

Következtetések

- Határövezeti IQ, lassú fejlődésmenet.
- Szórt részképesség-struktúra.
- A beszédészlelés és értés nehezítettsége, alacsony reprodukciós képesség.
- A megkésett beszédfejlődésből, az értelmi képességek elmaradásából eredő jelenségek fedezhetőek fel: nyelvi, nyelvtani késés, értelmezési problémák, kontrollálatlan utánmondás, fogalmi és szókincsbeli hiányosságok.
- Felmerül a sajátos nevelési igény (nyelvi fejlődési zavar, enyhe fokban eltérő fejlődésmenet, pszichés fejlődési zavar) gyanúja.

Javaslatok

- További megyei szakértői vizsgálat.
- A további vizsgálatig ellátása az előző szakértői vélemény javaslata alapján folytatódjon.

A magyar-cigány kétnyelvű ikerpár, a magyar-cigány kétnyelvű környezetben nevelkedő kislány és a sárkeresztúri magyar-román kétnyelvű, de cigány családban nevelkedő gyermek vizsgálatának bemutatása után több kérdés is felmerülhet.

Mekkora az a populáció, ahol a cigány családokban a cigány és magyar nyelv használata párhuzamos? A magyarországi cigányságnak csak 20-25%-a beszéli a cigány nyelvet is (*Pálmainé Orsós,* 2002). A cigány nyelv jellemzője az alacsony számú szókincs (1000-1500 szó) (*Fodor,* 1999), viszonylag egyszerű nyelvtan. A magyar nyelv gazdag szókincsével, bonyolult grammatikájával éles ellentéte a cigány nyelvnek. A mindkét nyelvet beszélő cigányságra jellemző a két nyelv kevert használata.
Arra a kérdésre is választ kerestek a kutatók, hogy a cigány családban nevelkedő kétnyelvű gyermekek nyelvi hátránya a kétnyelvűségből adódik-e? A válasz egyértelműen: nem.

A cigány gyermekek nyelvi, ebből következően iskolai hátránya kulturális különbségeken alapul. A cigány kultúra szóbeli kultúra. A szóbeli kultúrákból jövő gyerekek nyelvi, iskolai hátrányának elsődleges forrása az „írni-olvasni tudóvá szocializálás" hiánya, az otthoni és az iskolai környezet fogalmi struktúrájának eltérései. A cigány nyelvű közösségek nagy részében nyelvcsere történt, de a magyar nyelven beszélés a szóbeli kultúrát nem váltotta fel. A cigányság kultúrájából továbbra is hiányzik az írásbeliség: képeskönyv lapozgatása, nézegetése, könyvből mesélés, a könyv, mint információforrás idegen. Így rengeteg ismeret nem áll a gyermek rendelkezésére. Az óvoda, iskola viszont erre meg nem lévő tudásra, mintára épít (*Lukács-Kas,* 2011).

Lukács és *Kas* (2011) szerint a kétnyelvűség akkor jelenthet hátrányt, ha az iskolában az oktatás nem a tanuló anyanyelvén történik. Az oktatás során a kétnyelvűség figyelembe vételének szükségességére Marton (2018) is utal, bemutat több olyan oktatási modellt, ami e tekintetben példaértékű lehet. A magyar „iskolák többségéből még hiányoznak azok a programok, amelyek a más kultúra előnyeinek felhasználásával átvezetnék a diákokat az iskola világába, s elvárásaikban nem a magyar egynyelvűséget, hanem a kétnyelvűséget preferálnák" (*Pálmainé Orsós,* 2002). Ezen a téren még igen sok a feladat.

Derák és *Varga* (1996) kutatása szerint (hiv. *Lukács-Kas,* 2011. 209) az iskolai hátrány magyarázatában a nyelvi hátrány hatása eltörpül a szocializációs különbségekből fakadó hátrány mellett. A hátrányos társadalmi helyzetű családokból jövő tanulók sokkal kevésbé, vagy egyáltalán nem tudtak megfelelni az iskola nyelvi követelményeinek. A gyerekek kétnyelvűsége nem befolyásolta a szociális hátrány szerinti eredményeket, vagyis a magyar anyanyelvű gyerekek nem teljesítettek jobban, mint a beás anyanyelvűek. A szocializációs különbségekből fakadó hátrányt szemlélteti *Móricz* 2015-ben végzett kutatása is, melyet olyan iskolában végzett, ahol a diákok 100 %-a cigány családból származik. Az iskola tanulólétszám 274 fő volt, ebből 249 fő (90,8 %) volt halmozottan hátrányos helyzetű. A tanulók közül 107 fő (39 %) volt sajátos nevelési igényű, 70 fő (25,5 %) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség körébe tartozó. Tehát a tanulók 64,5 %-a minősült különleges bánásmódot igénylőnek. Az adatok egyértelműen alátámasztják a fentebb hivatkozott kutatás eredményeit.

A fentiek alapján egyértelműen megállapítható, hogy a kétnyelvű cigány gyermekek nyelvi, ebből következően iskolai hátránya kulturális és szocializációs különbségekből adódik.

5. T. Zs.

Vizsgálat: 2017. 11. 24.

Körülmények

- A gyermek 5,8 éves, óvodás, iskola-előkészítő csoportba jár.
- Magyar anyanyelvű szülők, 2014 októbere óta Németországban élnek, apa munkája miatt.
- A kiköltözéskor a gyermek 2;8 éves volt.
- 3 évesen kezdett óvodába járni, az egész napot ott töltötte.
- 2017-ben költözés miatt az iskola-előkészítő óvodai csoportot másik városban, óvodában, közösségben töltötte.
- Szorongás, beilleszkedési problémák, agresszív megnyilvánulások, fegyelmezetlen, hangosabb.
- Angol nyelvű foglalkozásokon is részt vett.
- 2 és fél évesen már találkozott a német nyelvű környezettel (játszótér, apa munkahelye, közösségi terek, bevásárlás, stb.)
- Anya középfokú német nyelvvizsgával rendelkezik, iskolai tanulmányai alatt 8 évig tanulta a nyelvet.
- Angol nyelven 4 évig tanult a középiskolában.
- Apa francia nyelvet tanult a középiskolában. Késői nyelvelsajátító spontán formában, német és angol nyelven beszél.
- A család nyelve a magyar.
- A gyermek magyarul összefüggően, helyes ragozással beszél.
- A gyermek németül összefüggően, helyes ragozással beszél.
- Angolul szavakat mond.
- Kódkeverés előfordul, ismeretlen szót, kifejezést magyarul beilleszti a német mondatba.
- Kódváltás zökkenőmentes, szituációhoz, személyhez kötötten megvalósul.

Anamnézis

- Császármetszés
- Kis késés a mozgásfejlődésben (járás 15 hó)
- Első szavak:10 hó, mondatokban beszélt:12 hó, folyamatosan beszélt:13 hó
- Jó kézügyesség, kiemelkedő rajzkészség, kreativitás, fantázia

A vizsgálati kérelem oka

- A gyermek tanköteles korú. Az óvónő magatartási problémák miatt vizsgálatot kezdeményezett a német eljárásrendnek megfelelően, amelynek menetével a szülők nem voltak tisztában. Szerettek volna gyermekük képességeiről, iskolakészültségi állapotáról képet kapni.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: Budapesti Binet intelligencia teszt, megfigyelés, DPT – Marositsné; GMP teszt; Goodenough rajzteszt; Bender A teszt; Sindelar vizsgálóeljárás, Edtfeldt feladatlap, vizuális figyelem vizsgáló feladatlap, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat; Lakatos K. Állapot- és mozgásvizsgálat

- *Pszichológiai vizsgálat*
    - Folyamatos impulzivitás, fokozott ingerkeresés.
    - Szoros struktúra mentén foglalkoztatható.
    - Figyelmét a környezet történései könnyen elvonják.
    - Beszédkésztetése fokozott, esetenként vizsgálatvezető szavába vágva, a kérdésfeltevést sem kivárva válaszol, és többször közöl a vizsgálati helyzethez nem kapcsolódó gondolatokat is.
    - Értelmi képességei a magas átlagos övezetbe esnek: IQ=118.

- *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
    - Beszéd és viselkedés feletti kontrollja laza.
    - Nehezebben terelhető, igényli a változatos feladatokat, szereti a kihívásokat.
    - Feladathelyzetben, asztalszituációban szoros kontroll mellett foglalkoztatható.
    - Figyelmét a feladatokra rövid ideig összpontosítja, a monotóniát nehezen viseli.
    - A feladatból többször kilép, akaratát igyekszik érvényesíteni, határozott utasításra többnyire visszatér.
    - Vizsgálat alatt fokozott motoros nyugtalanság jellemzi, időnként feláll, ráfekszik a padra.
    - Feladattudata kialakulóban van.
    - Tájékozottsága: személyes adataiban, az időre vonatkozóan hiányos, síkban bizonytalan.
    - Figyelme: Vizuális: teljesítménye nem értékelhető, a sorban haladás elvét nem tartotta be. Auditív: bizonytalan.
    - Vizuális észlelése: alak-háttér megkülönböztető képessége jó, differenciáló képessége pontatlan, tükörképeket is választott.
    - Beszédkésztetése fokozott, gondolatait képes önállóan kifejezni. Beszéde érthető, artikulációja tiszta. Szókincse életkorának megfelelő. Eseményképről szavakat, rövid mondatokat fogalmaz meg. Összefüggést nem fedez fel.
    - Verbális memória gyengébb.
    - Ceruzafogása jobb kezes, szabálytalan, 5 pontos.
    - Grafomotoros tevékenység, vizuomotoros koordináció, emberábrázolás megfelelő. Szegélydísz rajzolásánál a szabályt követi, ábra kivitelezése pontos. A monotóniát nehezen viseli, a feladatból kilép.

- Soralkotása pontos. 10-ig oda-vissza számlál, számkép 5-ig, ujjkép 6-ig stabil. Több-kevesebb, ugyanannyi elemszámú halmazok kivitelezésére képes. Elemi műveleteket eszközzel elvégez.
- Főbb és kisebb testrészeit többnyire azonosítja. Jobb-bal oldalát többször keveri.
- Labda elkapása, visszadobása bizonytalan, a pattogtatás sikertelen. Páros lábon szökdel, az egy lábon szökdelést hárítja. Egyensúlyérzékelése nyitott szemmel bizonytalan.

Következtetések

- Aktivitásszabályozási nehézségek, figyelemkoncentrációs problémák
- Beszéd- és viselkedés feletti laza kontroll.
- Kiemelkedő kognitív képességek (verbális megértés, fogalomalkotás, gondolkodási funkciók, nyelvi képességek).
- Kialakuló feladattudat.
- Elmaradás a nagymozgások szervezése, összerendezése, egyensúlyérzékelés terén.

Javaslatok

- További egy év óvodai nevelésben való részvétel.

6. B. Á.

Vizsgálat: 2018. 04. 09.

Körülmények

- A gyermek 5,9 éves, óvodás.
- Magyar anyanyelvű szülők, a család Brüsszelben él.
- A gyermek már külföldön született.
- 4 éves koráig bölcsődés volt, ezt követően kezdett óvodába járni.
- A család nyelve a magyar.
- A bölcsődében francia és egyéb európai nyelvekkel is találkozott a gyermek.
- Az óvoda magyar nyelvű.
- A gyermek magyarul mondatokban, többnyire helyes ragozással beszél.
- Francia nyelven szavakat mondatokká fűz, helytelen ragozással.
- Kódkeverés, kódváltás a szülő szerint nem fordul elő, szótalálási nehézség időnként tapasztalható.

Anamnézis

- Császármetszés, elhúzódó vajúdás

A vizsgálati kérelem oka

- A gyermek tanköteles korú. Az óvónő további óvodai nevelést javasol, a szülő iskolába íratná a gyermeket. A szülők a gyermeket magyar iskolába fogják járatni, április közepétől kezdődik a gyermek magyar nyelvű logopédiai ellátása.

Vizsgálat

Módszerek, eljárások: megfigyelés, DPT – Marositsné; GMP teszt; Goodenough rajzteszt; Bender A teszt; Sindelar vizsgálóeljárás, Edtfeldt feladatlap, vizuális figyelem vizsgáló feladatlap, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat; Lakatos K. Állapot- és mozgásvizsgálat

- *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
  - A vizsgálat elején anya jelen van, de ez a gyermeket viselkedésében negatívan befolyásolja.

- Szorongó, körmét rágja.
- Feladathelyzetben, asztalszituációban rövid ideig foglalkoztatható.
- Gyorsan fárad, motoros nyugtalansága fokozódik, figyelemkoncentrációja csökken. A beiktatott pihenő ezen az állapoton nem változtat.
- Figyelmét a feladatokra rövid ideig összpontosítja, a monotóniát nehezen viseli.
- Feladattudata kialakulóban van, többször próbál hárítani: „Nem tudom."
- Tájékozottsága: személyes adataiban, az időre vonatkozóan hiányos.
- Vizuális és auditív figyelme megfelelő.
- Vizuális észlelése kissé pontatlan.
- Beszédkésztetése megfelelő, beszéde érthető, artikulációja kissé elkent, néhány hang tekintetében torzítás figyelhető meg. Gondolatait önállóan képes kifejezni. Eseményképről tő- és bővített mondatokat alkot. Összefüggést felfedez.
- Memória gyenge.
- Ceruzafogása jobb kezes, szabálytalan, 4 pontos.
- Grafomotoros tevékenység, vizuomotoros koordináció, emberábrázolás megfelelő.
- Soralkotása pontos. 10-ig oda-vissza számlál, számkép, ujjkép 5-ig stabil.
- Több-kevesebb, ugyanannyi elemszámú halmazokat alkot.
- Elemi műveletek végzésben járatlan.
- Főbb és kisebb testrészeit többnyire azonosítja. Jobb-bal oldalát többször keveri.
- Térben, síkban az irányokat azonosítja.
- Labda elkapása, visszadobása biztos, a pattogtatást próbálgatja. Jól bukfencezik. Páros lábon, egy lábon szökdel, kétütemű gyakorlat utánzása koordinált. Egyensúlyérzékelése nyitott szemmel bizonytalan.

Következtetések

- A gyermek az olvasás, írás, helyesírás, számolás alapjainak elsajátításához szükséges részképességek terén életkorának megfelelően teljesített.
- Intellektuális terhelés hatására gyorsan azonban gyorsan jelentkezett a fáradtság, motoros nyugtalanság, figyelemkoncentrációs probléma, mely a teljesítményt negatívan befolyásolja.
- Gyengébb eredményt ért el a memória feladataiban, pontatlanság mutatkozott a hallási figyelem, ritmusvizsgálat, analógiás gondolkodás terén.
- Intellektusának megfelelő eredmény elérését, sikeres iskolai beválását további egy év óvodai nevelést követően látjuk biztosítottnak.

Javaslatok

- További egy év óvodai nevelésben való részvétel.

7. S. L.

Vizsgálat: 2019. 03. 09.

Körülmények

- A gyermek 9,6 éves, 3. osztályos.
- S. L. és K. K anyai ágon féltestvérek.
- Magyar anyanyelvű szülők, 2009. óta Ausztriában élnek.
- Mindketten folyékonyan beszélnek németül.
- Apai családtagjai német származásúak.
- A gyermek már Ausztriában született.
- Születése óta rendszeresen találkozott mindkét nyelvvel.
- Otthon is két nyelven beszéltek hozzá.

- Első szava németül: opa (papa)
- Másfél évesen folyékonyan beszélt magyarul.
- Két évesen folyékonyan beszélt németül.
- A két nyelv párhuzamosan fejlődött.
- 3 évesen kezdett óvodába járni.
- Az óvodában az angol nyelvvel is találkozott.
- A gyermek magyarul összefüggően, helytelen ragozással beszél.
- Kódkeverés előfordul, szótalálási nehézség miatt magyar mondatba német szót, kifejezést beilleszt.
- A gyermek németül összefüggően, helyes ragozással beszél.
- Kódváltás zökkenőmentes, szituációhoz, személyhez kötötten megvalósul.
- Hazaköltözés a szülők válása miatt.
- L. görcsösen tiltakozik a magyar iskolai rendszer, tananyag, szokások, kultúra, magyar nyelv ellen.
- Pszichés problémák, magatartási nehézségek jelentkeznek.

Anamnézis

- Császármetszés altatásban, intenzív bevérzés, gyengülő szívhang miatt.
- Koraszülött, 35. hétre, kis súly, 1750 gramm.
- Baba és anya is fertőzést kapott.
- Inkubátoros ellátás 1 hétig, infúziós terápia fertőzés miatt.
- Súlyos, halmozott fogyatékos féltestvér (West-syndroma).
- Apa diagnosztizált diszlexiás, diszgráfiás, diszkalkuliás.

A vizsgálati kérelem oka

- Az iskola szeretne képet kapni a tanuló képességeiről, tudásszintjéről.

Vizsgálat

A vizsgálatra a hazakötözést követően kb. egy hónapon belül került sor.

Módszerek, eljárások: WISC-IV gyermek intelligencia-teszt, megfigyelés, Pieron figyelemvizsgálat, GMP teszt; Bender A teszt; Olvasási felmérőlap 2. osztályos gyermekek részére - Meixner I., Írás, helyesírás vizsgálata a Logopédiai vizsgálatok kézikönyve alapján, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat

- *Pszichológiai vizsgálat*
    - Tartós foglalkozatást követően fáradtság hatására felszínessé váló figyelem.
    - Alacsony átlagos övezet felső szegmensébe eső IQ=87.
    - Jelentős szórás a részterületek között. Több, mint 30 pontos különbség.
    - Az észlelésen alapuló következtetés, a téri feldolgozás és a vizualitáson alapuló absztrakt logikai gondolkodás terén teljesítménye az átlagos szint felső határán van. Perceptuális következtetés (PkI=106).
    - A verbális fogalomalkotás, szójelentés-ismeret és szociális helyzetmegértés terén nyújtott teljesítménye megfelel az életkorában elvárhatónak. Verbális megértés (VmI=89).
    - A vizuális információk gyors és pontos áttekintése, megkülönböztetése, a vizuomotoros koordináció területe ugyancsak megfelel az életkorának. Feldolgozási sebesség (FsI=86).
    - A munkamemória, azaz az információk időleges észben tartása és kezelése, és a szekvenciális készségek területe, határövezeti szintű. Munkamemória (MmI=74).

— *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
  - Folyamatos motoros nyugtalanság jellemzi.
  - Időnként szótalálási nehézség tapasztalható.
  - A fáradtság tünetei a vártnál hamarabb jelentkeznek, figyelemkoncentrációja gyengül, a feladatot egyre nehezebben követi, kilép, nehéz visszazökkenteni, visszaterelni.
  - Munkatempója olvasás, írás, számolás során nagyon lassú.
  - Önmagára vonatkozó ismeretei kissé hiányosak.
  - Az időben való tájékozottsága hiányos. Nem tudja az aznapi dátumot, milyen nap van, milyen napszak van, milyen évszak van.
  - Nem tudja sorban elmondani a napokat, hónapokat, évszakokat.
  - Vizuálisan hasonló ábrákat lassan, sok hibával differenciál.
  - Vizuomotoros koordinációja jelentősen elmarad életkori átlagától, 7 éves szintű igen gyenge eredménytért el.
  - Emlékezete rövid, hosszú távon, verbális, vizuális síkon, szeriális memóriája egyaránt gyenge.
  - Beszédészlelése – értelmetlen hangsorok visszamondásakor 30%, nagyon gyenge.
  - Az átlagosnál jelentősen lassabb tempóban, sok hibával olvas.
  - Összesen 343 mp alatt, 84 hibával teljesítette az olvasólapot a szöveg nélkül.
  - Tévesztéseinek, téves azonosításának egy részét indokolja a német nyelven történt olvasástanulás, de emellett diszlexia-jellegű tünetek is mutatkoznak: konzekvens b-d tévesztés, ú-ó csere, reverzió, zöngétlenítés, megtapadás.
  - A kétjegyű mássalhangzókat és a hosszú magánhangzókat a rövid itt tartózkodás során még nem sikerült elsajátítania. Ezek olvasása esetleges.
  - A rövid szöveg alapján hallás utáni szövegértése megfelelő, az ellenőrző kérdésekre 6/5 adekvát választ adott. (2. számú melléklet: S. L. Olvasólap)
  - A 3. osztályos vonalközben tájékozódása problémás.
  - Betűalakítása szabálytalan, betűméretei nagyok, a vonalközt teljesen kitöltik. Írásképe megfelelően olvasható.
  - Nyomtatott alakról nagyon lassú tempóban, betűnként másol.
  - Tollbamondásban keverednek a német és magyar betűalakok.
  - Problémát jelent a hosszú magán- és mássalhangzók érzékelése, jelölése.
  - Írásában a német nyelven leírt mondatban is láthatóak a diszlexiára utaló jelek: zöngésség szerinti tévesztés, betűkihagyás, felesleges betű betoldása. (3. számú melléklet: S. L. Írás vizsgálata)
  - Mechanikus számlálása százas számkörben is problémás. Többször téveszt, a kerek tízeseknél megtorpan, időnként átvált ezres számkörre.
  - Két, három jegyű számokat lejegyez, a helyiértékek, számszomszédok ismerete bizonytalan, a relációkat jelöli.
  - Összeadást, kivonást tízes, húszas számkörben is többször az ujján számol ki, egyesével lépeget.
  - Százas számkörben a teljes kétjegyűekkel végzett számolások algoritmusai nem alakultak ki.
  - Szorzó- és bennfoglaló tábla bevésése nem történt meg.
  - Egyszerű szöveges feladatok közül csak az összeadást és a kivonást tartalmazót értelmezi helyesen.

Következtetések

- Súlyos figyelemkoncentrációs deficit.
- Életkorától és osztályfokától jelentősen elmaradó iskolai teljesítmény.
- A megváltozott nyelvi környezet és a családi problémákból eredő pszichés terheltség.
- Az anamnézisben fellelhető perinatális és familiáris adatok alapján felmerül a komplex tanulási zavar gyanúja.
- BTM

Javaslatok

- Fejlesztés biztosítása heti 2 órában, + differenciáltan a napi életbe ágyazottan.
- A magyar nyelvű olvasás, írás tanításának megkezdése.
- A figyelmi funkciók és a munkamemória gyengesége miatt rövid ideig tartó, változatos feladatok biztosítása javasolt, gyakori pihenők beiktatása mellett.
- Matematikából jelen ismereteire épülő differenciált foglalkoztatása, felzárkóztatása szükséges.
- Az ismeretelsajátítás folyamatában vizuális támogatás alkalmazása szükséges.
- Pszichológiai terápiás ellátása javasolt.

8. K. K.

Vizsgálat: 2019. 03. 09.

Körülmények

- A gyermek 11,6 éves, 4. osztályos.
- S. L. és K. K anyai ágon féltestvérek.
- Magyar anyanyelvű szülők.
- K. anya első házasságából született. Vérszerinti apa nem tart kapcsolatot a gyermekkel.
- Nevelőapa S. L. édesapja, akivel a család 2009. óta a gyermek 2,5 éves kora óta Ausztriában él, azóta rendszeresen találkozott mindkét nyelvvel.
- Anya és nevelőapa folyékonyan beszélnek németül.
- 3 évesen még a gyermek nem beszélt.
- 3 évesen kezdett óvodába járni.
- A német nyelven előbb beszélt, mint magyarul. Első szava németül: mama.
- Az anya a németet tartja a gyermek anyanyelvének.
- Otthon mindkét nyelvet használják.
- A gyermek magyarul összefüggően, helytelen ragozással beszél.
- Kódkeverés előfordul szótalálási nehézség miatt.
- A gyermek németül összefüggően, helyes ragozással beszél.
- Kódváltás zökkenőmentes, szituációhoz, személyhez kötötten megvalósul.
- Hazaköltözés a szülők válása miatt.
- Hazaköltözés óta görcsösen tiltakozik a magyar iskolai rendszer, tananyag, szokások, kultúra, magyar nyelv ellen.
- Pszichés problémák, magatartási nehézségek jelentkeznek.

Anamnézis

- Intenzív dohányzás a terhesség alatt.
- Megkésett beszédfejlődés (folyamatos beszéd 3 évesen indult).
- Hallásproblémák, 4 évesen orrmandula műtét, fülműtét
- Súlyos, halmozott fogyatékos testvér (West-syndroma).

A vizsgálati kérelem oka

- Az iskola szeretne képet kapni a tanuló képességeiről, tudásszintjéről.

Vizsgálat

A vizsgálatra a hazakötözést követően kb. egy hónapon belül került sor.

Módszerek, eljárások: WISC-IV gyermek intelligencia-teszt, megfigyelés, Pieron figyelemvizsgálat, GMP teszt; Olvasási felmérőlap 3. osztályos gyermekek részére - Meixner I., Írás, helyesírás vizsgálata a Logopédiai vizsgálatok kézikönyve alapján, Dékány-féle diszkalkulia vizsgálat

- *Pszichológiai vizsgálat*
  - Szórt figyelem, laza viselkedés feletti kontroll, fokozott beszédkésztetés, verbalizálás, inadekvát megjegyzések, motoros nyugtalanság, gyors fáradás.
  - Határövezetbe eső IQ=75.
  - Jelentős szórás a részterületek között. 29 pontos különbség.
  - Perceptuális következtetés (PkI=94).
  - Verbális megértés (VmI=79).
  - Feldolgozási sebesség (FsI=80).
  - Munkamemória (MmI=65).

- *Pedagógiai/gyógypedagógiai vizsgálat*
  - Artikulációja hibás, beszéde időnként diszgrammatikus.
  - A fáradtság tünetei a vártnál hamarabb jelentkeznek, monotónia tűrése alacsony, időnként a feladatot nem fejezi be.
  - Figyelemkoncentrációja gyenge.
  - Munkatempója lassú.
  - Önmagára vonatkozó ismeretei és az időben való tájékozottsága kissé hiányos.
  - Vizuálisan hasonló ábrákat lassan, sok hibával differenciál.
  - Emlékezete hosszú távon, és vizuális síkon, megfelelő, rövid távú verbális és szeriális szeriális memóriája gyenge.
  - Beszédészlelése – értelmetlen hangsorok visszamondásakor 60%, bizonytalan.
  - Az átlagosnál jelentősen lassabb tempóban, sok hibával olvas.
  - Összesen 318 mp alatt teljesítette az olvasólapot a szöveg nélkül.
  - Tévesztéseinek, téves azonosításának egy részét indokolja a német nyelven történt olvasástanulás, de emellett betűkihagyások, vizuális hasonlóságon alapuló tévesztések, sorrendcserék is előfordultak.
  - A rövid szöveg felolvasás utáni értelmezése is problémás, 5/3 kérdésre válaszolt helyesen.
  - A vonalközben tájékozódása megfelelő.
  - Betűalakítása, kapcsolása szabálytalan, írásképe rendezetlen, de olvasható.
  - Nyomtatott alakról szavanként többször feltekintve ékezethibával másol.
  - Tollbamondásra nem vállalkozik.
  - német nyelven önállóan leír egy mondatot, ami szerkezetileg és szóhasználat tekintetében is helytelen. Magyarul ugyanezt a mondatot nem képes lejegyezni.
  - Mechanikus számlálása ezres számkörben lassú, de megfelelő.
  - Négyjegyű számokat lejegyez, a helyiértékek, számszomszédok ismerete bizonytalan, a relációkat jelöli.
  - Összeadást, kivonást százas számkörben, fejben, helytelen technikával, kevés hibával végez.
  - Szorzó- és bennfoglaló tábla bevésése nem történt meg.

- Írásbeli összeadás, kivonás algoritmusa hibás.
- Egyszerű szöveges feladatok közül csak az összeadást és a kivonást tartalmazót értelmezi helyesen.

Következtetések

- Határövezeti intellektus, szórt struktúra.
- Életkorától és osztályfokától jelentősen elmaradó iskolai teljesítmény.
- A megváltozott nyelvi környezet és a családi problémákból eredő pszichés terheltség.
- Az anamnézisben fellelhető terhelő adatok alapján felmerül a sajátos nevelési igény (értelmi fogyatékosság, pszichés fejlődési zavar) gyanúja.
- BTM

Javaslatok

- Fejlesztés biztosítása heti 2 órában, + differenciáltan a napi életbe ágyazottan.
- A magyar nyelvű olvasás, írás tanításának megkezdése.
- A figyelmi funkciók és a munkamemória gyengesége miatt rövid ideig tartó, változatos feladatok biztosítása javasolt, gyakori pihenők beiktatása mellett.
- Matematikából jelen ismereteire épülő differenciált foglalkoztatása, felzárkóztatása szükséges.
- Az ismeretelsajátítás folyamatában vizuális támogatás alkalmazása szükséges.
- Pszichológiai terápiás ellátása javasolt.

Logopédiai ellátás

Ahogy arra a Szakértői vizsgálat részben utaltunk, a kétnyelvű gyermek logopédiai vizsgálata során is szükséges a gyermek által használt mindkét (vagy három, négy) nyelv figyelembe vétele. Azt is tudjuk, hogy nincsenek standardizált, többnyelvű gyerekek vizsgálatára alkalmas logopédiai vizsgáló eljárások sem. Hogyan történhet mégis a vizsgálat? Ehhez a pedagógiai szakszolgálat tolmácsot igényelhet. A tolmáccsal előzőleg a teszt felvételének körülményeiről, követelményeiről beszélni kell (*Marton,* 2019). A Bevezető részben olvashattunk arról, hogy egy kétnyelvű gyermek szókincsének vizsgálatakor mindkét elsajátított nyelv szókincsének összesített eredményét kell figyelembe venni. A kétnyelvű gyermekek teljes szókincse nem marad el az egynyelvű társak szókincsétől (*Marton,* 2018). A szókincs vizsgálatakor azonban a nyelvhasználatot, szókincsfejlődést befolyásoló egyéb körülmények is felmerülhetnek. Előfordul, hogy egy-egy környezethez tartozó szókincset a gyermek csak egy nyelven tud (pl. szociális: az anyanyelv, tudományos: az iskolában). Ehhez támpontokat adhat a szülők által részletesen (pl. egy héten át) vezetett napló. A nyelvtani tesztekkel kapcsolatban a tolmáccsal ugyancsak szükséges előre egyeztetni. Meg kell kérni, hogy jelezze a helytelen szerkezeteket. Ebben az esetben nem viszonyítunk a sztenderd pontokhoz. Figyelembe kell venni a két nyelv közötti szerkezeti eltéréseket is (*Marton,* 2019).

Marton (2019) szerint a tipikus nyelvfejlődésű gyermekeknek nincs szükség logopédiai terápiára abban az esetben sem, ha kétnyelvű környezetbe kerülnek. Mi, eddigi javaslataink között legtöbbször megfogalmaztuk a logopédiai terápia szükségességét, akár anyanyelven, akár a második nyelven. Véleményünk szerint a célzott terápiás ellátás, fejlesztés a nyelvelsajátítás felgyorsulásával meggyorsíthatja a gyermek beilleszkedését is az új környezetbe. Ezáltal csökkenhet a frusztráció, esetleg megelőzhető a magatartási problémák megjelenése.

További kérdésként merül fel: Melyik nyelven történjen a terápia?
Mindenképpen számolhatunk a transzferhatással, hiszen ha az egyik nyelvet fejlesztjük, a másik is fejlődik.
Marton (2019) előadásában két terápiás megközelítést vázolt fel:

A kétnyelvű terápiás megközelítés során elsősorban azokra a nyelvi struktúrákra hívjuk fel a figyelmet, (motoros, percepciós, kognitív funkciók fejlesztése) ami hátteret ad a nyelvi fejlődéshez. A fejlesztés mindkét nyelven történhet, amennyiben van rá kapacitás.
A nyelvközi terápiás megközelítés során is lehet mindkét nyelvet fejleszteni, de általában ez külön történik. Leggyakrabban az erősebb nyelvre koncentrálunk (ez függhet attól, hogy mit szeretne a szülő, vagy, hogy milyen nyelven kell boldogulnia a gyermeknek). Minden esetben a teljes nyelvi repertoárra támaszkodunk (*Marton,* 2019).
A terápia, a nyelvi fejlesztés során a kisebbségi nyelvek támogatása ugyanolyan fontos, mint a társadalom nyelvének fejlesztése, de a kultúra ismerete ugyancsak fontos támpont jelent (*Marton,* 2019). Ennek fontosságát a cigány kisebbséghez tartozó gyerekek vizsgálati eredményei egyértelműen alátámasztották, ehhez viszont véleményünk szerint a magyar oktatási rendszerben szükséges lenne olyan oktatási programok bevezetésére, melyekre *Pálmainé* (2002) és *Marton* (2018) is utalt.

A továbbiakban két olyan gyermek esete kerül bemutatásra, akik ebben a tanévben kerültek a pedagógiai szakszolgálat, logopédiai ellátás és nevelési tanácsadás látókörébe. Az első gyermek logopédiai terápiában, a második gyermek nevelési tanácsadásban és logopédiai ellátásban is részesül.

1. E. N.

Körülmények

- A kislány a KOFA szűrés (2018. 11. hó) idején 3;3 éves.
- Angliában született.
- A magyar anyanyelvű szülők gyermekkoruk óta ott éltek a családjukkal.
- Anya, apa kétnyelvű (angol, magyar).
- A kislánnyal édesanya angolul beszélt, édesapa magyarul, de ő ritkán volt otthon, mivel a munkája során sokat kellett utaznia.
- A szülők a vállalkozásuk bővítése miatt visszaköltöztek Magyarországra, ahol a kislányt beíratták a helyi óvodába.
- A gyermek beszédfejlődése angol nyelven szépen megindult. Mondatokban beszélt, de az óvodában nem szólalt meg, sokat sírt.

Szűrés, szülői konzultáció, terápia

- 2018 novemberében megkezdődött a kislány logopédiai terápiája, a beszédindító terápia mintájára, annyi különbséggel, hogy a hallási differenciálás, az ajak-nyelv gyakorlatok, a ciklizálások kevesebb hangsúlyt kaptak, ugyanis a gyermek az első nyelven már mondatokban beszélt, így feltételezhető volt, hogy hallása és beszédpercepciója ép.
- Főleg a szókincs bővítése, a kommunikációs szándék elősegítése, a mondatalkotás kialakítása volt a cél.
- Állathangok utánzása után az állatok neveinek megtanulása következett.
- Majd több főfogalom mentén kezdődött el a szókincs bővítése.
- Először a leggyakrabban látott használati tárgyakkal, majd utána egyből azokkal a cselekvésekkel kezdtünk foglalkozni, amikkel a kislány mindennapjai során találkozhat.
- A szülők pozitív hozzáállásának, a gyermek feladattudatának és sikerélményének köszönhetően nagy ütemű szókincsrobbanás, nyelvfejlődés ment végbe.
- A tárgyragok használata szinte napról-napra beépült.
- A kislány már egyszerű mondatokat használ.
- Érti az óvodában elhangzó utasításokat.
- Beszédkésztetése megfelelő.
- Az igék múlt idejét még nem használja, jelent időben a különböző személyragokat néha keveri.

- Beszéde során a két nyelv keveredése is megfigyelhető.
- Verseket próbál mondani, bár ez még nehézkes számára.
- Édesanya elmondása szerint, ha magyar mesét néz a tévében, az nagyon fárasztó számára, mert nagyon kell figyelnie, hogy mit mondanak.
- Otthon az angol és a magyar nyelvet körülbelül ugyanolyan arányban használják.
- Sokszor kéri, hogy inkább angolul nézhessen mesét.
- N. esetben minden tényező a sikeres beilleszkedést szolgálta:
    - a gyermek képességei,
    - a család támogató magatartása,
    - a gyermek motivációja,
    - személyisége.

2. R. A.

Körülmények

- Az albán származású gyermeket és szüleit a későbbiekben részletesen leírt körülmények között nevelés tanácsadás keretében már a logopédiai ellátás megkezdése előtt állapotfelmérésen fogadtuk, nevelési tanácsadás keretében terápiás ellátása heti egy órában megkezdődött.

A logopédiai ellátás szempontjai, tapasztalatai

- A kisfiú beszédindító terápiáját a kétnyelvű és a nyelvközi terápiás megközelítés alapjai mentén indítottuk el.
- Heti egy alkalommal vesz részt a gyermek logopédiai terápián, ahol a nyelvi fejlődéshez szükséges kognitív funkciók fejlesztése történt, kiegészítve a szókincs bővítésével.
- A terápia felépítése a szokásos beszédindító terápia alapján épült fel.
- Az anyanyelvi fejlesztés területei:
    - beszédszándék erősítése,
    - hallási differenciáló képesség fejlesztése,
    - ciklizálások (ismétlődő hangsorok),
    - beszédmegértés fejlesztése,
    - szókincs bővítése (főfogalmak kialakításával),
    - egyszerű mondatalkotás az óvodai szituációkra vonatkozóan,
    - ritmus-mozgás-beszéd koordinálása: egyszerű versek mozgással kísérve,
    - illetve szerepet kapott az érzékelés, észlelés, figyelem, megfigyelőképesség, emlékezet fejlesztése.
- Az óvodai környezetben történő fejlesztés miatt az irány adott volt, az óvodában gyakran megismétlődő eseményekhez kapcsoljuk a nyelvi fejlesztést (öltözködés, étkezés, játéktevékenység, barátkozás), ami játékos formában történik.
- A gyermek a terápia során egyre bátrabban nyilvánult meg, bár a csoporton belül még nem jellemző a szóbeli kommunikáció használata.
- Az introvertált személyiségjegyek valószínűleg hátráltató tényezőként hatnak beszédfejlődésében.
- A terápiából leszűrhető tapasztalat, hogy a gyermek kognitív képességeivel, az észleléssel, figyelemmel, feladattudattal, auditív differenciálással nincs probléma.
- A logopédiai terápiáját és a gyermek nyelvi fejlődésének nyomon követését célszerű folytatni.

Nevelési tanácsadás

1. P. A.

Tanácsadás időpontja: 2018. 08. 28.

Körülmények

- A gyermek a tanácsadás időpontjában 2 éves.
- A nevelési tanácsadást az anya kérte, védőnő javaslatára nyelvfejlődési késés miatt.
- A szülők több éve Angliában, Londonban élnek, ott ismerkedtek meg.
- A kisfiú már ott született.
- Anya, apa kétnyelvű (magyar, angol).
- A család nyelve a magyar.
- A gyermekkel otthon csak magyarul beszélnek, de egymás között a szülők időnként angolul is beszélnek.
- A gyermek a tágabb környezetben többször találkozik az angol nyelvvel.
- Gyakran járnak játszóházba.

Anamnézis

- Prenatális terhelő adat: elhúzódó vajúdás, sürgősségi császármetszés, anyának magas láz, 10-es vércukorszint.
- Familiáris terhelő adat: apa családjában előfordult megkésett beszédfejlődés, apa és testvére diszlexiás.
- Postnatális terhelő adat: születés után enyhe köldöksérv, nem tudta fejét megtartani, C ívben tartotta magát, emiatt 17 alkalommal Dévény tornán vettek részt. Anyának enyhe fokú depressziója volt szülés után. 4-7 hónapos kor között a gyermeknél gyakori lázas, gyulladásos állapot, folyamatos megfázás. Magas láz miatt kórházi kezelés történt. A gyermeknek 6 hetes korában a lenőtt nyelvféket felvágták.
- Gagyogás időben indult, a fejlődés megrekedt.
- 7 hónapos kortól a hozzátáplálás problémás volt, nem fogadott el semmit.
- Csak 4-5 féle ételt eszik meg.
- Jelenleg is gyakori a hurutos állapot.
- Cumi használata alváshoz.

A tanácsadás igénylésének oka: nyelvfejlődési késés, szenzitív érzékenység, étkezési, viselkedésbeli problémák.

Állapotfelmérés
Módszerek, eljárások: spontán, irányított játékszituációban megfigyelés, szülői interjú

Szülői interjú

- Anya szülei a járásban élnek, de sajnos ritkán tudnak hazajönni.
- Most hosszabb itt tartózkodást terveztek, ez idő alatt már megfigyelhető a gyermek beszédében a változás. Újabb szavak jelentek meg.
- Eddig csak azt mondta: nem. Most: anya, igen (ai).
- Szükségleteit verbálisan nem fejezi ki, kiszolgálja magát.
- Anya a nonverbális jeleket maximálisan megérti.
- Anya mindent a gyermek igényeihez igazítva szervez meg, szigorú napirendet tart.
- A gyermek akaratos, hisztis, sír, ordít, toporzékol, visít köhögésig, ha nem az akarata érvényesül. Ez nagyon gyakori jelenség.

— Nem vigasztalható.
— A kisfiúnak nagy a mozgásigénye, ennek kielégítésére otthon korlátozottak a lehetőségek.
— Heti 2X2 órát töltenek játszóházban, ahol a kisfiú a többi gyermektől külön asztalnál vasúttal játszik, épít. Társaságot nem igényel.
— A gyermek nem szereti a ritmusos, mondókás dolgokat, a zenét sem nagyon kedveli.
— Sok angol mesét néz.
— Magyar nyelven főleg járműves filmeket néz.
— Csak mesenézés közben hajlandó enni.
— Próbálnak közös étkezéseket kialakítani, de a gyermek nem marad meg az asztalnál, nem eszi meg az ételeket, feláll, elfut, nem ül le a többiekkel.
— Rossz alvó volt.
— Izgalmi állapotban kézmozgás, repkedés megjelenik.
— Anya szerint otthon a suttogó beszédre, arcra, szájra figyel, érdekli a környezet tárgyainak neve.
— Anya szerint a gyermek koncentrációja gyengébb.
— Apával otthon a játék az „ökörködés".
— Öt magyar családdal tartják rendszeresen a kapcsolatot, a közösségben angolul beszélnek.
— Idegenek közeledését a gyermek nem fogadja el.
— Nem rég hallásvizsgálat volt, orrán nem jött ki a váladék.
— Szemészeti kivizsgálás is történt, problémát nem találtak.

Tapasztalatok

— A gyermek szája nyitott állásban, meg van fázva.
— A gyermek anyától leválik, a kamiont felfedezi a polcon.
— Asztalnál pakol.
— Játékba egy idő után bevonható.
— A labdafürdő tetszik neki.
— Mozgásos tevékenységekben bátor, trambulinon önállóan ugrál, gimnasztikai labdán önállóan előre gurul, kézzel letámaszt, akadálypályán az eszközök felkeltik a figyelmét. Rugós deszkán önállóan egyensúlyoz.
— Állatos képeskönyvet nézeget, a hangos könyv gombját nyomja, de képet hanggal még nem egyeztet.
— Csörgő hangjára kisebb távolságból nem reagál.
— Szemben állva a csörgő hangjára sírni kezd (szenzoros érzékenység feltételezhető).
— Bal oldali szem kicsit befelé rotál.
— A megfigyelés során nem adott hangot.

Következtetések

— A gyermek intellektusa épnek imponál.
— Beszűkült érdeklődési kör.
— Szenzoros érzékenység.
— Társas kapcsolatok igényének hiánya.
— Beszédkésztetés hiánya.
— Nyelvfejlődési késés (oka lehet a kétnyelvű környezet is, de súlyos terhelő adatok szerepelnek az anamnézisben).
— A táplálkozási és viselkedésbeli problémák az előző tünetekkel együtt autizmus gyanúját is felvetik, de erre vonatkozóan a rendelkezésre álló információ nagyon kevés.
— Mozgása összerendezett, a mozgásos tevékenységekben bátor.

Javaslatok

- Strukturált napirend.
- Javasolt a hiszti kezelésére a gyors beavatkozás, az elterelés módszerének alkalmazása.
- Nem szabad engedni, hogy a gyermek olyan állapotig hergelje magát, hogy már ne lehessen visszazökkenteni.
- Szenzoros torna, lehetőleg minden nap, minél többféle mozgásforma kipróbálása, pl. úszás.
- Logopédiai terápia megkezdése magyar nyelven.
- Mesék időtartamának fokozatos csökkentése.
- Cumizásról való leszoktatás.
- Kontrollra itthon tartózkodásuk esetén jelentkezzenek.

2. R. A.

Tanácsadás időpontja: 2018. 11. 15.

Körülmények

- A kisfiú az első találkozáskor 3;6 éves.
- A család albán származású és anyanyelvű.
- A gyermek Albániában született.
- Apa már hosszabb ideje tartózkodik Magyarországon, pékséget vezet.
- A család otthon maradt része (anya két gyermekkel) és apa fiú testvérének családja is (3 iskolás gyermek) 2018 nyarán Magyarországra költözött.
- A kisfiú szeptemberben óvodás lett. (Szakember hiányában, ebben az óvodában csak novembertől indult az ellátás, ekkortól a gyermek logopédiai ellátásban is részesül heti egy alkalommal.)
- Anya az albánon kívül még angolul beszél.
- Apa ugyancsak tud angolul, de a magyart is elég jól beszéli, és érti.
- Otthon albánul beszélnek.
- A gyermek időnként angol mesét is néz.
- A gyermek beszédfejlődése másfél évesen stagnálást mutatott. Otthon is csak keveset beszél.
- A család távlati célja a Magyarországon történő letelepedés, a gyermekek óvodáztatása, iskoláztatása magyar nyelven.
- A családot a mindennapokban tolmács segíti.

Az anamnézis nem tartalmaz terhelő körülményeket.

A tanácsadás igénylésének oka: a házi gyermekorvos javaslatára tanácsadást igényeltek intézményünknél, mert a gyermek anyanyelvén is sok hangot hibásan ejt.

Állapotfelmérés
Módszerek, eljárások: spontán, irányított játékszituációban megfigyelés, szülői interjú

Szülői interjú

- Jelen vannak: anya, apa, a gyermek, logopédus és gyógypedagógus szakemberek.
- A kisfiú elfogadja a játékszituációt, de asztalhoz is ül, magának vesz le játékokat a polcról, amivel az asztalnál önállóan játszik, míg a szakemberek a szülőkkel beszélgetnek.
- A tanácsadás során a gyermek nem szólal meg, beszédállapota anyanyelvén sem mérhető fel.
- A szülők szerint a gyermek anyanyelvén beszél, de a hangjai hibásak.

— Anya nagyon keveset ért, és még kevesebben beszél magyarul, apa fordít, aki helytelen ragozással beszéli a magyart.

Következtetések

— A gyermek intellektusa épnek imponál.
— Gyenge beszédkésztetés, zárkózott viselkedés, de érdeklődő a játéktevékenységek iránt.
— Albán nyelven beszél, de ennek állapota nem ítélhető meg.
— Magyar nyelven nem beszél és nem ért.

Javaslatok

— Javaslatot kaptak a magyar nyelv játékos keretek között történő tanításának megkezdésére a pedagógiai szakszolgálatban, heti egy alkalommal.

Terápia: 2018.11. 20-tól heti egy alkalommal (45 perc)

Általános szempontok

— A foglakozások keretes jellegűek, a kezdés, zárás ugyanazokkal a tevékenységekkel történik.
— Az óra felépítése is egy sémához igazodik.
— Fő feladat a passzív és aktív szókincs fejlesztése (főnevek, igék, melléknevek, számnevek, rövid mondatok = tőmondatok), a kommunikációs szándék elősegítése, a beszédkésztetés fokozása.
— A gyermek nyelvi fejlesztése az anya bevonásával, tanításával zajlik.
— A terápiában nagy hangsúlyt kap az éneklés, verselés, mozgással egybekötve.
— A szókincsfejlesztéshez fotókat használok (forrás az internet).
— A gyermeknek van egy nagyméretű füzete, amibe minden képet beragasztunk, hozzá a szóképet, amiről anya tanulja a szavakat. Már megkezdtük a második füzetet.
— Mindig van házi feladat.
— Gyakori a konzultáció a logopédussal.

Eddigi tapasztalatok

— Támogató családi háttér.
— A gyermek kezdettől fogva nagyon zárkózott, visszahúzódó, a foglalkozásokon, a magyar nyelven történő megszólalás több-kevesebb idő eltelte után történik meg, ami a legtöbb esetben utánmondást jelent. Látható a gátolt beszédkésztetés. Előfordult, hogy már 5 perc elteltével bátran megszólalt magyarul, 40 percet végig beszélt, de olyan is előfordult, hogy egyetlen szót sem mondott a 45 perc alatt. Ez kiszámíthatatlan. Teljesen a gyermek döntése, hogy beszél, vagy hallgat. Ehhez rugalmasan kell alkalmazkodni a foglalkozás vezetése során.
— Passzív szókincse bővebb, aktív szókincse csekély.
— Már nagyon sok mindent megért magyarul.
— Szívesen jön a foglalkozásokra. Anya elmondta, hogy emlegeti a fejlesztő órákat, szeret járni, ennek ellenére mindig nagyon visszafogott, lassan oldódik fel.
— A tapasztalatok alapján igen jó intellektusú gyermek benyomását kelti.
— Vizuális memóriája, megfigyelő képessége nagyon jó.
— Színeket felismer, számlál és megszámol 10-ig.
— Hosszasan foglalkoztatható feladathelyzetben.
— Jól nevelt, rendet rak maga után, elpakol, anyának szót fogad.
— Anya szerint otthon már használ több szót, kifejezést: pl. kérem, köszönöm.
— Az eddig érintett témakörök: köszönés, család, háziállatok, vadállatok, színek, számok, járművek, ház és részei, berendezési tárgyak, használati tárgyak (babaház, bábok+fotók), tél, Karácsony, tavasz, Húsvét, cselekvések, amelyekkel a mindennapok során találkozunk,

tőmondatok (A lány eszik. A fiú alszik.), testrészek, gyümölcsök, zöldségek, tejtermékek, péksütemények, napirend, étkezések, ételek, italok, évszakok, ruházat.

Egy óra felépítése

- Köszöntjük egymást.
- Tornázunk szalagokkal.

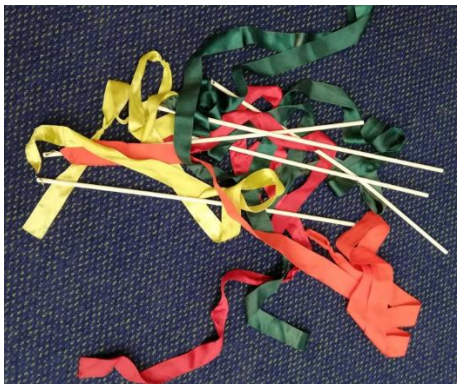

- Beszívom a levegőt (felemelem a szalagokat magastartásba), kifújom a levegőt (leengedem a szalagokat mélytartásba).
- Fel-le, előre-hátra, ki-be!
- Fújja a szél a fákat, letöri az ágat, reccs!
- Kaszálj Pista, kalapálj, holnap délig meg se állj!
- Tekeredik a kígyó…
- Kis karika 4X, nagy karika 4X
- Cikk-cakk 4X lassan, 4X gyorsabban.
- Esik az eső…

- Torna a karikákkal.

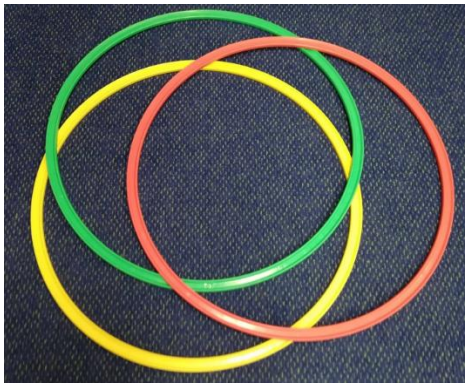

-Karikát csípő körül két kézzel tartva: Lassan forog a kerék….
-Karikát letesszük a földre: Mackó, mackó ugorjál…
-Karikában ülve ujjmondókák, majd énekek mozgással egybekötve:

- Hüvelykujjam almafa…
- Ujjaimat mutogatom…
- A fejemmel fejelek…
- Eresz alól fecske fia…
- Gólya néni az udvaron…

A tanulási fázist segítő illusztráció (*Móricz,* 2019):

— Mágneses táblán a lakás részei (fürdőszoba, gyerekszoba, konyha), berendezési és használati tárgyak csoportosítása (a szőnyegre lefordított képekből mindig egyet húz, a megfelelő helyre mágnessel felteszi.

— Az elkészített házi feladat „ellenőrzése”, füzetbe beragasztott képekhez szóképek ragasztása (házi feladat volt: két részre vágott képek: péksütemények, édességek összeillesztése, beragasztása), megnevezés, utánmondás.

Péksütemények, édességek

nyalóka

csoki

pizza

zsemle

bukta

lángos

pogácsa

túrós batyu

kakaós csiga

kifli

kenyér

torta

kalács

cukorka

süti

fagyi

jégkrém

— Gyümölcsök felismerése (alak-háttér differenciálás), megnevezés, utánmondás, színezés (*Móricz,* 2018).

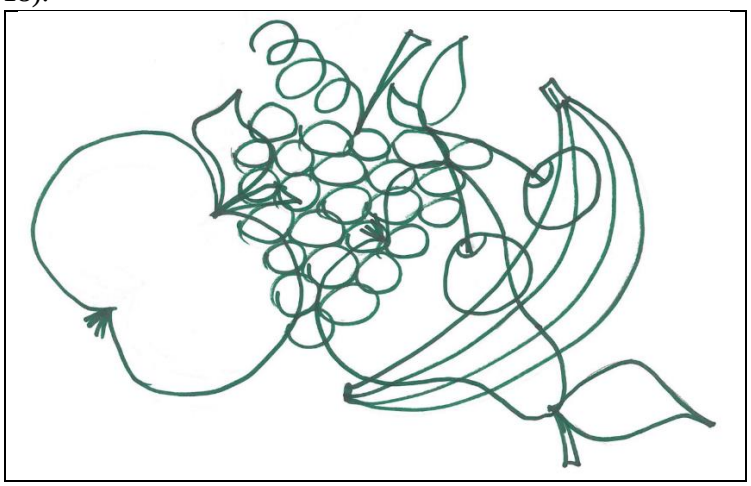

— Fiú testrészes puzzle, hozzá testrészek illesztése kisebb képeken, megnevezés, utánmondás, saját testen testrészek megmutatása.

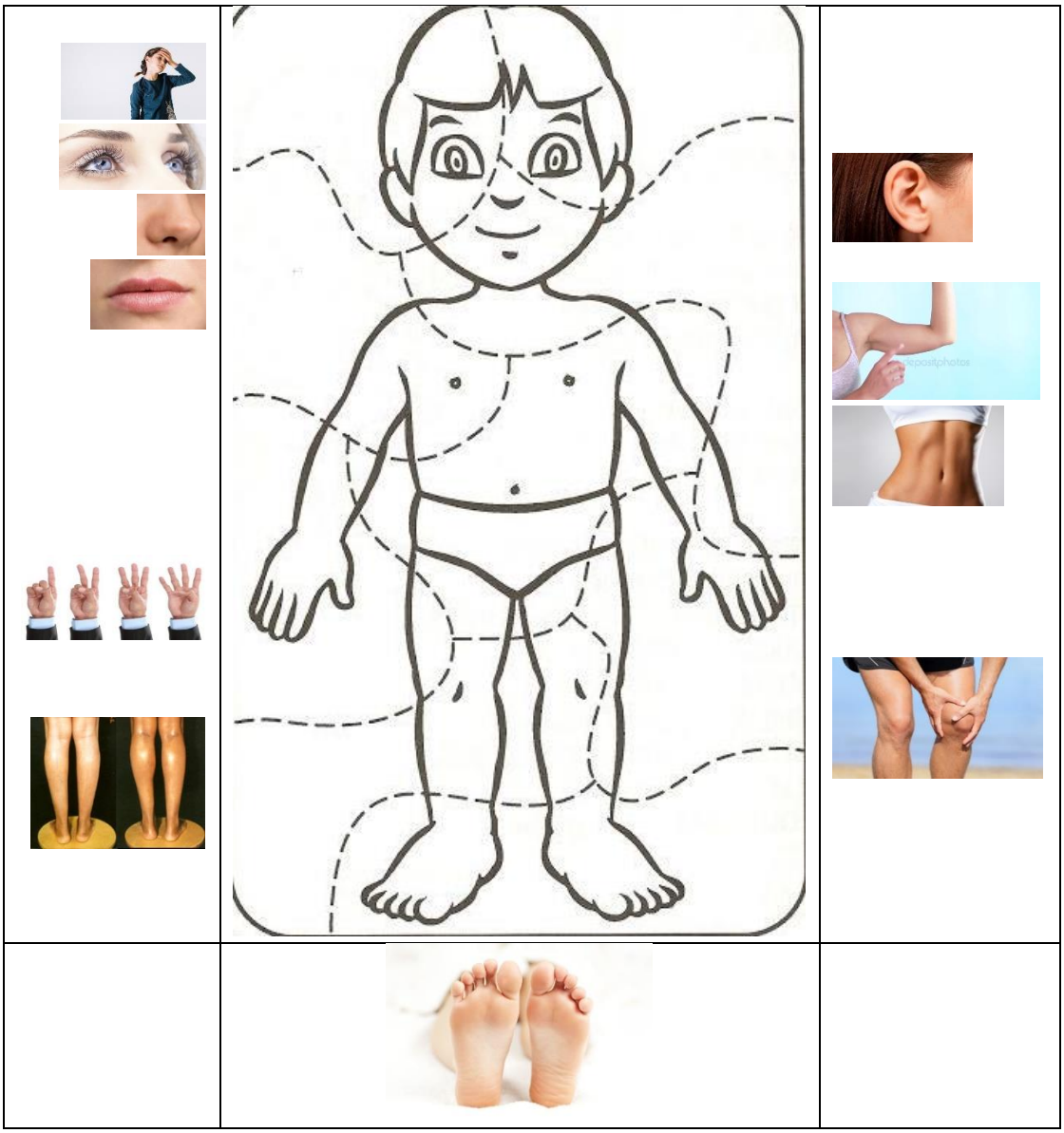

— Állatok és kicsinyeik – párkereső játék. Az állatok képeit kirakjuk a szőnyegre, a kicsinyeiket egyesével húzva párosítunk. Kicsi-nagy differenciálása. Megnevezés, utánmondás.

— Házi feladat megbeszélése (ugyanez a feladat, csak a feladatlapon össze kell ceruzával kötni az összetartozókat, *Móricz,* 2019).

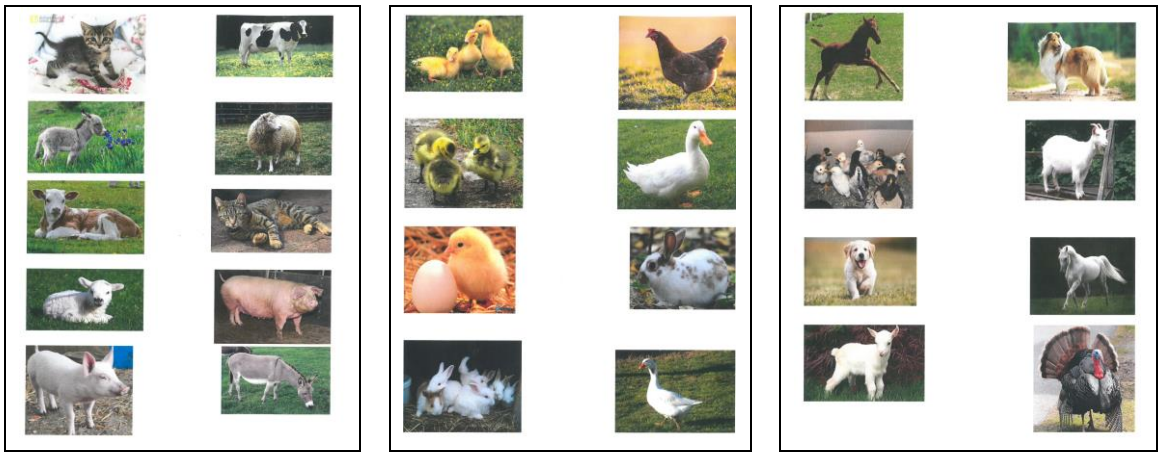

— 6 háziállat képével vizuális memória, figyelem fejlesztő játék – Mi változott meg? (Két kép helyének felcserélése.)

— Cselekvések képe a szőnyegen. Én mondom a cselekvést, a gyermek keresi a képet, utánmondás (A kislány sír. A bácsi fut. A mama mesél. A fiú eszik….)

— Elköszönő játék:
Körbe, körbe járunk,
aztán meg-megállunk.
Hármat ugrunk,
hopp, hopp, hopp,
dobbantunk is,
dob, dob, dob. (Ezt jobbra és balra kezdve is eljátsszuk a szövegnek megfelelő mozgással.)
Harmadszorra:
Körbe, körbe járunk,
aztán meg-megállunk.
Itt az idő, búcsúzunk,
kezet fogunk, indulunk.
Szia ….! Szia … néni! Szia Anya!

3. Összegző gondolatok

Bátran állíthatjuk, hogy ahány kétnyelvű ember, annyiféle (*Marton,* 2018). A pedagógiai szakszolgálatban megjelenő kétnyelvű kliensek és eseteik is különbözőek, egymáshoz nem hasonlíthatóak. A szakszolgálati munkát (szakértői vizsgálatot, logopédiai ellátást, nevelési tanácsadást) meghatározza a szülő, család célja, a gyermek jövőképe, ezért a gyermek ellátásához minden körülményt ismerni, alaposan tanulmányozni kell.

Kétnyelvű gyermekek vizsgálatára nincsenek megfelelően kidolgozott eljárások, kevés szakember rendelkezik kellő ismeretekkel a témáról. Szükséges, hogy fejlesszük ez irányú tudásunkat, hiszen egyre több kétnyelvű/többnyelvű gyermek jelenik meg az ellátórendszerben, továbbá a tolmács igénybe vételének lehetőségét is szükséges körbe járni. Magyarországi letelepedés esetén a magyar nyelvi kompetenciák felmérése mellett nagy hangsúlyt kell fordítani a tanulékonyság vizsgálatára is, hiszen ezek eredménye alapján lehet kijelölni a fejlesztés útját. Külföldön élő, de nálunk ellátást (például állapotfelmérést, szakértői vizsgálatot) igénylő család esetén szerencsés lenne olyan ismeretek birtokában lennünk, hogy az adott országban (Ausztria, Németország, Svájc, Anglia, hogy csak azokat említsem, amelyek eddig nálunk előfordultak) milyen az ellátórendszer, oktatási rendszer, az óvodáztatás, iskoláztatás, hogy haladnak a tananyaggal, mik a követelmények, elvárások. Véleményünk szerint ezen a területen is szükséges a kellő információk megszerzése, hogy korrekt javaslatot tudjunk adni például egy beiskolázási vizsgálat esetén. Ez nagy kihívást jelentő feladat.

A kétnyelvűséggel járó előnyök (pl. kognitív rugalmasság) abban az esetben alakulnak ki (időben), ha a nyelvfejlődést (anyanyelv és másodnyelv esetén) nem befolyásolják hátráltató tényezők. Az esetleírások alapján látható volt, hogy sajnos a legtöbb esetben magán a kétnyelvű környezeten kívül is sok-sok terhelő körülmény nehezítette a kétnyelvűvé válás folyamatában a gyermek fejlődését, nyelvfejlődését.

A kétnyelvű cigány kisebbség nyelvi hátránya, iskolai hátránya nem a kétnyelvűségből adódik, a kulturális különbségek és a szociálisan hátrányos helyzet miatt alakul ki. A látens kétnyelvű (leginkább cigány kisebbséghez tartozó) gyermekek felismerése nagy kihívást jelent a szakemberek számára.

Logopédiai terápiánkban és a nevelési tanácsadás keretében nyújtott terápiában kétnyelvű gyermekek esetén mindenképpen szükséges az egyénre szabott terápia biztosítása. Példáink is azt igazolják, hogy a szakember szaktudása mellett nagyfokú kreativitásra, érzékenységre, rugalmasságra, türelemre van szükség a megfelelő eredmények eléréséhez.

4. Irodalomjegyzék

Felhasznált irodalom, internetes forrás

Marton Klára (2018): *A nyelv elválaszthatatlan a kultúrától – Beszélgetés Marton Klárával a kétnyelvűség pszichológiai és pedagógiai megközelítéséről*.
URL:https://moderniskola.hu/2018/12/a-nyelv-elvalaszthatatlan-a-kulturatol-beszelgetes-marton-klaraval-a-ket-es-tobbnyelvuseg-pedagogiai-vonatkozasaban/ (2018.12.06.)
Utolsó letöltés: 2019.02.25.

Fodor István (1999): *A világ nyelvei.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Hargitai Enikő Éva (2015): *Kétnyelvű gyermekek vizsgálati lehetőségei az iskolába lépés előtt. A hazai szakértői bizottsági gyakorlatban alkalmazott vizsgálati eljárások használhatósági vizsgálata kétnyelvűségi szempontból.* Szakdolgozat. Pannon Egyetem, Veszprém.

Lukács Ágnes – Kas Bence (2011): *Értsd és értesd meg magad! – A nyelvi fejlődés folyamata és elmaradásai.* In.: A koragyermekkori fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 180-224.
URL: http://mek.oszk.hu/14800/14806/14806.pdf
Utolsó letöltés: 2019.03.30.

Marton Klára (2019): *Kognitív kontroll a nyelvi spektrum mentén: Kétnyelvűség és nyelvi zavar (előadás anyaga)*. In.: Többnyelvűség és logopédia – Minikonferencia. ELTE BGGyK, Budapest, 2019. 06. 11.

Móricz Julianna (2019): *Kétnyelvűség, ahogy mi találkozunk a jelenséggel (előadás anyaga).* Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr. 2019. 04. 16.

Móricz Julianna (2015): *Roma gyerekek a magyar iskolarendszerben. A Meixner-módszer hatékonyságának vizsgálata a roma gyerekek olvasás-írás tanításában.* Szakdolgozat. Pannon Egyetem, Veszprém.

Navracsics Judit (1998): *A kétnyelvű gyermek.* Corvina, Budapest.

Navracsics Judit (2004): *A kétnyelvű gyermek.* Veszprémi Egyetemi Kiadó, Veszprém.

Navracsics Judit (2010): *Egyéni kétnyelvűség*. In.: Alkalmazott Nyelvészeti Mesterfüzetek 03. Szegedi Egyetemi Kiadó Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó, Szeged.

Navracsics Judit (2014): *A kétnyelvű mentális lexikon és működése (Kísérletes nyelvészeti közelítés).* Doktori értekezés. MTA, Budapest.

Orsós Dóra (2016): *Óvodáskorú magyar-roma kétnyelvű gyermekek magyar nyelvi fejlettsége*. Szakdolgozat, Pannon Egyetem, Veszprém.

Pálmainé Orsós Anna (2002): *A beás nyelv.* In.: Friss kutatások a romológia köréből. Konferenciakötet. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar Romológia Tanszék, Pécs, 15-21.
URL: http://www.kompetenspedagogus.hu/sites/default/files/cserti-csapo-tibor-szerk-friss-kutatasok-a-romologia-koreben.pdf
Utolsó letöltés: 2019. 03. 31.

Szakértői vizsgálatok, nevelési tanácsadások iratanyaga, szakértői vélemények (irattár, Sárbogárdi Tagintézmény)

Fotók forrása:

	URL:https://www.google.com/search?q=eresz+alatt+fecskef%C3%A9szek&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi1xbnLguHiAhUMl4sKHaWDA9sQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=iY9FUpztHY5MvM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=fecske&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjKiMifg-HiAhWJjosKHd-NCNkQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=gSauvUC60z-9HM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=fecskefi%C3%B3ka&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiW8unPg-HiAhXNmIsKHZkOD0cQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=cNxFUtCX_KsYsM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=herny%C3%B3&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjovJL0g-HiAhWPmIsKHUXlCqcQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=uMSwI8pb7dsuZM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=giliszta&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjg0L6fhOHiAhUJtYsKHfDFDwkQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=1CPsGzl6uTi5eM:&imgrc=CNjoWZoP0K-rIM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=m%C3%A9z&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=p6J8Iun5loWl_M%253A%252CO7MpNMYXeZSsBM%252C%252Fm%252F03qmh&vet=1&usg=AI4_-kRng-RsrMqaFnHGUguhmkIHqkGd-Q&sa=X&ved=2ahUKEwjv4pDUhOHiAhUHlIsKHRJLBUMQ_B0wFnoECAkQAw#imgrc=p6J8Iun5loWl_M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=mad%C3%A1rcs%C5%91r&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjyoYXqhOHiAhVlxIsKHQuMCeUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=cUlWc-lufQWyUM:&imgrc=OYqe1e9LAUVIUM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=g%C3%B3lya&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiHkcq9heHiAhWElosKHQADDcgQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=Ko8PZmB0mujedM:&imgrc=OTDVu8iF_bvYtM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=b%C3%A9ka&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj-uK7xheHiAhXClosKHUVqA7QQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=Q1jcFXeAYlaLmM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=f%C3%BCrd%C5%91szoba&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiwv8CfhuHiAhUsmIsKHcWCAp4Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=zAAb8XMkF8SyEM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=wc&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEtZPRhuHiAhWDGuwKHcrGDSAQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=_qrEhpFqVT3_eM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=zuhanykabin&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi3qsn2huHiAhWQ-yoKHQ5vD1kQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=gVLPZ0Le3_3SFM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=k%C3%A1d&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwid_-H5h-HiAhVjwIsKHdfTDzIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=h8ild1_hmdzlgM:&imgrc=E1aAeQyPNgGooM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=fogkef%C3%A9k&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiWt6m-iOHiAhXL-yoKHUl3DxYQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=K33utnArvGMIgM:&imgrc=4h594K4gRFh0hM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

	URL:https://www.google.com/search?q=fogkr%C3%A9m&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjfz7HgieHiAhWns4sKHVsoB5oQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=3bD_TDSQlLOD3M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=gyerekszoba+k%C3%A9k-z%C3%B6ld+szekr%C3%A9ny,+emeletes+%C3%A1gy&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjZ6tqji-HiAhUDposKHS8jCIEQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=TFXN6aUCEZE0LM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=lego+batman+%C3%A1gynem%C5%B1&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiow-rijeHiAhULmIsKHUt2B60Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=Wqu5CmEoAPaDfM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=gyerek+szekr%C3%A9ny&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj047KHjuHiAhWJlosKHdeOCI4Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=MHN9y6oRa3ON2M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=mosolyg%C3%B3+gyerekb%C3%BAtor&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjM--6Tj-HiAhVytIsKHS_8CacQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=p66gOWkfvLTTPM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=gyerekszoba+aut%C3%B3s+gyerek%C3%A1ggyal&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjSqazLkeHiAhWNo4sKHQdNCyAQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=M2qN15ypLE0PWM:&imgrc=LFFzlo4-6E84tM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=v%C3%A1rosos+gyereksz%C5%91nyeg&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=gmZKIU4xiiMNVM%253A%252CNjZLUpuTJ4PAdM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kT3COmaVRUAcL4GkBIkvSDZ_6MCDA&sa=X&ved=2ahUKEwiewbbEk-HiAhWBpIsKHcYFAt0Q9QEwAnoECAAQCA#imgrc=gmZKIU4xiiMNVM:
	URL:https://www.google.com/search?q=konyha&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjFpobXk-HiAhUKxosKHV6vAmcQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=OMOOarMMrz6rmM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=konyhaasztal&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjJoqGklOHiAhWMqIsKHRKUD2YQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=X-vJfnQrzkIt_M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=mosogat%C3%B3&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiPqaf8lOHiAhUpxIsKHUrZAcAQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=8yEY02RUcLP-FM:&imgrc=bXXne0_-C3_PjM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=sz%C3%A9k&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=cxBW4Sg8hsuKBM%253A%252Cv0vnksa5CXWWFM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kR9Iv_A1DYwxYTRzGZmtfO_kgWKGA&sa=X&ved=2ahUKEwjV85_3leHiAhUBl4sKHWChA-QQ9QEwBnoECAAQEA#imgrc=cxBW4Sg8hsuKBM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=t%C3%A1ny%C3%A9rk%C3%A9szlet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi-6riKl-HiAhXrkIsKHbyABzsQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=dpEme3V3F1QzyM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=h%C5%B1t%C5%91&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiHzPOwl-HiAhVSxIsKHVxBCxcQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=LFSh_UnrB_7CvM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=szemetes&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjvrbfZl-HiAhUki8MKHVbyCVQQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=ls4frN4NrcH7rM:&imgrc=v1esdhx2YVpvDM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

	URL:https://www.google.com/search?q=nyal%C3%B3ka&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj5pb32mOHiAhVspIsKHemyACIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=OC7gTiutM9DBHM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=csoki&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=LJM_A14gx0OL8M%253A%252CdYthVyAZcDlF_M%252C_&vet=1&usg=AI4_-kSMzFWMiSE0JOdVCK11qfvedh07rQ&sa=X&ved=2ahUKEwj6wuuCxeHiAhUpzIUKHR_MCF8Q9QEwAHoECAQQBA#imgrc=LJM_A14gx0OL8M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=pizza&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiileqRxeHiAhVRCuwKHXB5CX8Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=ABpls5YscpGAFM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=zsemle&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi2-pr2x-HiAhVEExoKHchADm0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=OSeRRxS440JemM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=lekv%C3%A1ros+bukta&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi488uLyOHiAhVDOBoKHbpRDG4Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=WU4HY2F2zerzsM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=pog%C3%A1csa&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjPzKGkyOHiAhUFuRoKHTbuAmsQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=HwEYfJx8KI2yjM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=t%C3%BAr%C3%B3s+batyu&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj-9P3L57niAhVwlYsKHQ7iAVkQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=VJ0SfsHXEamXnM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kaka%C3%B3s+csiga&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi9-o21yOHiAhWMzoUKHYBpCbwQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=PO3FXGGDWyrCGM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kal%C3%A1cs&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiX697X57niAhVC-yoKHdpwBt0Q_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=bC6eHiSxyHkf-M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kifli&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=w1HKRBf_J-Y4DM%253A%252CgiEo4FLIgyR6LM%252C%252Fm%252F05t4pp&vet=1&usg=AI4_-kR4GPvdynHPSCXTZw5JGz_eczUBeA&sa=X&ved=2ahUKEwjMwL7FyOHiAhUkposKHXE7DvYQ_B0wEXoECAYQAw#imgrc=w1HKRBf_J-Y4DM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=keny%C3%A9r&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjp05zQyOHiAhUEyIUKHdBCB_IQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=v5jp5Jk0pD1qdM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=cukorka&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj10-DhyOHiAhWuo4sKHUERD24Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=Hk81jl1P-JWPGM:&imgrc=e3divFgJjhjO2M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=s%C3%BCti&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=x5buG9eaKJDXhM%253A%252COuwwoVFF35mFkM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kQmdfpmok5HxdapRgogYBgy1AFYWA&sa=X&ved=2ahUKEwjj9--ZyeHiAhVrmIsKHVlBDOsQ9QEwA3oECAUQBA#imgrc=x5buG9eaKJDXhM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=l%C3%A1ngos&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwih9-Lj57niAhVji8MKHY_LDTIQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=iWwKUqQwFIQyiM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=j%C3%A9gkr%C3%A9m&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjAx_ny57niAhWPmIsKHTPiBnoQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=8NKJndGiqsMDLM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

	URL:https://www.google.com/search?q=torta&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwijgNGF6LniAhVM-yoKHdREBFEQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgdii=yM3m1MrRzfEoOM:&imgrc=WVuTcDDd4HobjM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=fagyi&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=ZCRtJDIj3wHlIM%253A%252C7hSUFiS5oor9MM%252C_&vet=1&usg=AI4kS9cKGfw0g21luVnmrILYNb5GA2EQ&sa=X&ved=2ahUKEwjf586K7LniAhXmlYsKHWroBUIQ9QEwAHoECAgQBA#imgrc=ZCRtJDIj3wHlIM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=fi%C3%BA+testr%C3%A9szek+puzzle&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi6rNqLyuHiAhVywosKHUvhAjUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=e3-YA5wIzD2ySM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=f%C3%A1j+a+feje&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjg9Nj0yuHiAhVNs4sKHdaOACIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=-ZpnKD__Xzn_dM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
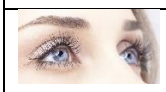	URL:https://www.google.com/search?q=szem&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwipnZXKy-HiAhXt_CoKHe8XAdwQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=bsfhpa6DmA-47M:&imgrc=bj-n8KDQpBPMDM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
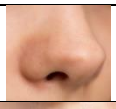	URL:https://www.google.com/search?q=orr&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi0rvGrzOHiAhXososKHU0lDAAQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=FOefqSMYljM_ZM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
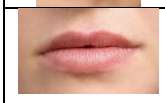	URL:https://www.google.com/search?q=sz%C3%A1j&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjfnNm3zOHiAhUBpIsKHStFDE8Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=Idqu1wWikqcZCM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=ujjak&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi6593KzOHiAhXi_CoKHTQyCwoQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=NNh9ilvduHqr9M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=l%C3%A1bsz%C3%A1r&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjlm_3hzOHiAhXGtYsKHeOuCw0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=_R73I_dmr8dTnM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=f%C3%BCl&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwizgoTuzOHiAhWSuIsKHTveAGIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=RrD0WqOiafh5sM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=felkar&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwieqd76zOHiAhXBxIsKHUMABUUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=hlAFSfecEBhlnM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=has&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjmlJbMzeHiAhWpk4sKHUkxDkIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=ypNNRGCu2Ik-8M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=t%C3%A9rd&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi7yZnfzeHiAhUxmIsKHfKSAiEQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=of1RqZik6pSDZM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=talp&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjGv9aLzuHiAhWomIsKHVetBe0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=gVN8qJ1s3qu_PM:&imgrc=H_EwnDC0hVmbgM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=cica&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwic45a00eHiAhWPDuwKHRxZBZEQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=xt03zaw7rr3ylM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=macska&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiA0InY0eHiAhXnkosKHQC7CQcQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=7jSmW6vJ-7wZGM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=teh%C3%A9n&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiZpoT70eHiAhWktYsKHZlbDL0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=hPhoxIfReU0ToM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

	URL:https://www.google.com/search?q=boci&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwi0m4eH0uHiAhXBxIsKHUMABUUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=NErVK20i90p6CM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kis+csacsi&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiV4J-V0uHiAhVJlosKHTISBnYQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=fji1ZygSr9dNmM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=szam%C3%A1r&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiszJWf0uHiAhXm-SoKHQb0DowQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=lBLgK0hz4hPfWM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=birka&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiT5tjK0uHiAhWmmIsKHVJABWYQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=UCjUOZ5LsNurgM:&imgrc=zNi1H5uihDRnUM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=b%C3%A1r%C3%A1ny&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiu59Xs0uHiAhXhxIsKHX_HBiMQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=ACTt4KMKiQXGyM:&imgrc=3YI1b-_IzpvIvM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=koca&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjEscj70uHiAhWqlosKHSDKB44Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=7s0ddRk1SqqhJM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=malac&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj19dCK0-HiAhVnk4sKHdsGCvgQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=tzj74hw1S0UaqM:&imgrc=AYX0lMgpkMus8M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kiskacs%C3%A1k&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjr0ILq0-HiAhXwpIsKHUxkAAIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=4hPAZA9MNDwYBM:&imgrc=D_eyZyUkLAG1tM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kacsa&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjchd7D1uHiAhWppYsKHWgYCPQQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=ijVEcpRy61iwbM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=ty%C3%BAk&tbm=isch&source=univ&sa=X&ved=2ahUKEwizqoPT1uHiAhVL-yoKHYADD84QiR56BAgGEBA&biw=1366&bih=625#imgrc=d7Xbjh9H_1dNKM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kiscsibe&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=B06hl8Vx_OWeTM%253A%252CTjb_3nTc5xAjJM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kTsb8bHssikJ57Hl-KKuizaCtDWCQ&sa=X&ved=2ahUKEwiN4-bn7OXiAhUC_CoKHQJbAaAQ9QEwAXoECAYQBg#imgrc=B06hl8Vx_OWeTM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kislib%C3%A1k&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwibkILy7eXiAhWDjYsKHbHvCPIQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=zqRgxbyUL_48CM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=liba&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiyodL_8OXiAhXqpIsKHU3QAFYQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=FAY82fS8dVuoOM:&imgrc=YFk5-KiW6EAYdM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=ny%C3%BAl&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiMs_Sb8eXiAhXisYsKHVoWAm0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=w1S2-jCSyHOMTM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?biw=1366&bih=625&tbm=isch&sa=1&ei=i_QBXYTPCoywUsa0oIgO&q=kisnyuszik&oq=kisnyuszik&gs_l=img.3..0j0i5i30j0i24l3.53110.55088..55446...0.0..0.108.632.5j2.....0....1..gws-wiz-img.....0i10j0i10i24j35i39j0i10i67.bF4ZmH04dao#imgrc=tWc3Oo8LuSK1dM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

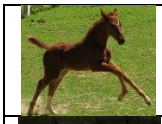	URL:https://www.google.com/search?q=kiscsik%C3%B3&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjA5Pbb8eXiAhVmposKHTBUCJ0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=EOPgFsoFCc8yPM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=l%C3%B3&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwif7pLF8uXiAhVn-SoKHcqBA0gQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=z3HIS9SYWJOKMM:&imgrc=-cPJyeS0sXVkyM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kutya&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjlx5yg8uXiAhVLposKHcGfCNYQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=J2YSzQn54CPdcM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
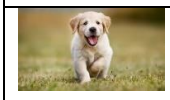	URL:https://www.google.com/search?q=kutya&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjlx5yg8uXiAhVLposKHcGfCNYQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=PAgQZ6aPX-bUBM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kis+pulyk%C3%A1k&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjHwPno8uXiAhVKkMMKHZlaCYgQ_AUIESgC&cshid=1560409784934489&biw=1366&bih=625#imgdii=HzCLq1VK0T4R7M:&imgrc=4RoG5BwyjPV2OM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
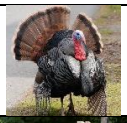	URL:https://www.google.com/search?q=kis+pulyk%C3%A1k&tbm=isch&source=lnms&sa=X&ved=0ahUKEwi2icTq8uXiAhVkmYsKHfXCAzwQ_AUICygC&biw=1366&bih=625&dpr=1#imgrc=tHuYU9qY09QkZM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kecske&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiPpIzf8-XiAhVKx4sKHQjPAV0Q_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=h3Za3JeASjcBHM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=kecskegida&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiQytaN9OXiAhVnlYsKHa5bAaAQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgdii=IJpnG24q08n7YM:&imgrc=ZOUHvLV9ZuOxxM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=a+baba+alszik&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwid9OTQhLriAhUDt4sKHc1YD7wQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=fS5lgTPlHyE1aM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=eszik&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjg0NqLiLriAhVN-yoKHc4zCN4Q_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=PatfRNXYX-vp3M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=iszik&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjdiY6ViLriAhVMs4sKHaGoA-MQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=KFVk9x52UPQDIM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=f%C3%BCrdik&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjv26ChiLriAhXjkosKHZyBDsgQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=MsmubDR7d17egM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
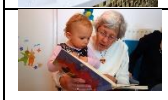	URL:https://www.google.com/search?q=a+mama+mes%C3%A9t+olvas&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjUhKiFjbriAhWHAhAIHU-ADswQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=rYErS6I4RV9grM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=a+kisfi%C3%BA+j%C3%A1tszik+az+%C3%B3vod%C3%A1ban&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjS7JC6kLziAhVLx4sKHa6gAnAQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=SP3jbUzPswNVXM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
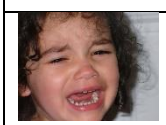	https://www.google.com/search?q=a+kisl%C3%A1ny+s%C3%ADr&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwj2j4uX-OXiAhVilosKHWA8DYUQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=uN-N6zNC-Of_kM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?q=a+kisl%C3%A1ny+nevet&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiQqciw-OXiAhXilYsKHTwZCzsQ_AUIECgB&cshid=1560411164528032&biw=1366&bih=625#imgrc=J7QiY7QsOwiL8M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

	URL:https://www.google.com/search?q=a+kisl%C3%A1ny+s%C3%A9t%C3%A1l&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjZrPKk-eXiAhXdAxAIHedPAOMQ_AUIECgB&biw=1366&bih=625#imgrc=oBJqv3M3xGx89M: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)
	URL:https://www.google.com/search?biw=1366&bih=625&tbm=isch&sa=1&ei=TP0BXdu9KJK-aaeSvIAP&q=a+f%C3%A9rfi+fut&oq=a+f%C3%A9rfi+fut&gs_l=img.3...4496.8112..10846...0.0..0.186.1468.6j6.....0....1..gws-wiz-img.....0i8i7i30j0j0i30.75W-dbZnbzM#imgrc=rLVqwiZ1KyvKKM: (Utolsó letöltés: 2019. 06. 13.)

Ajánlott irodalom

Bartha Csilla. (1999): *A kétnyelvűség alapkérdései*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Bartha Krisztina (2015): *Kétnyelvű kisiskolás gyermekek beszédfeldolgozási folyamatai* (doktori disszertáció). Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Budapest.

Borbély Anna. (2001): *Nyelvcsere.* MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest.

Erdei Ildikó (2010): Nyelvi életkor és iskolaérettség összefüggései többnyelvű környezetben szocializálódó gyerekeknél. Bartók Béla Elméleti Líceum – Szeged, SZTE, Neveléstudományi Doktori Iskola. *Iskolakultúra,* 2010.-10-pdf, 17-27.

Heltai János Imre (2015): *Roma/cigány gyerekek kétnyelvűségének néhány magyarnyelv-pedagógiai vonatkozása.* Anyanyelv-pedagógia.
URL: http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=568
(Utolsó letöltés: 2019. 05. 16.)

Karmacsi Zoltán (2007): *Kétnyelvűség és nyelvelsajátítás*. PoliPrint, Ungvár.

Kiss Renáta - Hódi Ágnes (2015): Egynyelvű és kétnyelvű óvodáskorú gyermekek fonológiai tudatosságának vizsgálata. In: *Alkalmazott Nyelvészeti Közlemények.* X. 1. Miskolc.147-157.

Kontra Miklós (szerk., 1991): *Tanulmányok a határainkon túli kétnyelvűségről*. Magyarságkutató Intézet, Budapest.

Kovács Ágnes Melinda (2014). Korai kétnyelvűség és szociokognitív fejlődés. In.: Pléh Cs. és Lukács Á. (szerk.). *Pszicholingvisztika,* 551-574. Akadémiai Kiadó, Budapest.

Navracsics Judit (2002): Interjú Francois Grosjeannal a kétnyelvűségről. *Alkalmazott Nyelvtudomány,* II. 61. 103-115.

Navracsics Judit (2007): *A kétnyelvű mentális lexikon.* Balassi Kiadó, Budapest.

Navracsics Judit (2009): A kétnyelvűség pszicholingvisztikájáról dióhéjban. In.: Vámos Á. – Kovács J. (szerk.): *Két tanítási nyelvű oktatás elmélete és gyakorlata 2008-ban.* Budapest, Eötvös Kiadó, 43-61.

Simon Mária (2005). A bevándorló gyerekek iskolai integrációja Európában. *Új Pedagógiai Szemle*, 2005 július-augusztus.

Sípos Csenge Ágnes: A többnyelvűség hatása a korai gyermeknyelv fejlődésére. In: *Fejlesztő Pedagógia,* 2014/1. sz. 4-11.

5. Mellékletek

1. sz. Kiegészítő adatok kétnyelvűség esetén

Kiegészítő adatok kétnyelvűség esetén

1. Milyen nyelven/nyelveken beszélnek a szülők, melyik nyelv az anyanyelvük?

Anya:

beszélt nyelv(ek):.....; anyanyelve:.....

Apa:

beszélt nyelv(ek):.....; anyanyelve:.....

2. Milyen nyelven beszélnek a szülők a gyermekhez?

Anya:.....

Apa:.....

3. Milyen nyelven beszélnek a szülők egymás között?

.....

4. Van-e, volt-e a gyermekkel kapcsolatban álló személy, csoport, aki(k) nem a gyermek anyanyelvén beszélnek? (nagyszülők, rokonok, ismerősök, bébiszitter, játszótéri gyermekek, stb.)

igen **nem**

4/a. Amennyiben igen, milyen gyakorisággal találkozik/találkozott a gyermek az adott személyekkel?

minden nap **hetente többször** **hetente** **ritkán**

4/b. Milyen nyelven beszélnek az adott személyek?

.....

5. Mikor találkozott a gyermek a második nyelvvel?

már születése előtt **születése után egy hónapon belül**

egy éves kora előtt **három éves kora előtt** **hat éves kora előtt**

Egyéb:.....

6. Amennyiben a gyermek csak anyanyelvi környezetben nevelkedett és később találkozott a második nyelvvel, az melyik életkorban történt?.....

Milyen körülmények között?

bölcsőde óvoda új családtag játszótéri környezet

Egyéb:.....

7. Milyen hatással volt a gyermekre az új nyelv, új nyelvi környezet? Kérem, írja le, hogy változott-e a viselkedése, az miben nyilvánult meg, változott-e a kommunikációja, beszéde, milyen módon.

.....

.....

.....

.....

.....

8. Mi volt a gyermek első felismerhető szava, milyen nyelven szólalt meg először?

.....

8/a. Jelenleg milyen nyelven/nyelveken beszél a gyermek?

Az otthonában a szülőkkel, az otthonában más személyekkel?

.....

.....

Más környezetben?

.....

.....

8/b. Ön/önök szerint melyik a gyermek anyanyelve? Miért tartja az adott nyelvet anyanyelvnek?

.....

.....

.....

8/b. Milyen szinten beszéli a gyermek a használt nyelveket?

..... nyelv:

szavakat mond helyes ragozással helytelen ragozással

szavakat mondatokká fűz helyes ragozással helytelen ragozással

mondatokban beszél helyes ragozással helytelen ragozással

összefüggően beszél helyes ragozással helytelen ragozással

..... nyelv:

szavakat mond helyes ragozással helytelen ragozással

szavakat mondatokká fűz helyes ragozással helytelen ragozással

mondatokban beszél helyes ragozással helytelen ragozással

összefüggően beszél helyes ragozással helytelen ragozással

..... nyelv:

szavakat mond helyes ragozással helytelen ragozással

szavakat mondatokká fűz helyes ragozással helytelen ragozással

mondatokban beszél helyes ragozással helytelen ragozással

összefüggően beszél helyes ragozással helytelen ragozással

Egyéb:.....

.....

8/c. Keveri-e gyermek a használt nyelveket? Milyen módon? (az egyik nyelv szavait beékeli a másik nyelv közé, az egyik nyelv ragozását a másik nyelv szavaiban használja)

.....

.....

8/d. Előfordul-e, hogy az egyik nyelv használata során átvált a másik nyelvre és azon folytatja a társalgást? Milyen esetekben, személyekkel fordul ez elő?

.....

.....

.....

9. Egyéb tapasztalatok, megfigyelések a gyermek kommunikációjával, beszédével, viselkedésével kapcsolatban. (Kérem, írjon le minden lényegesnek tartott információt.)

.....

.....

.....

.....

.....

A kiegészítő anamnézis kitöltésében részt vevők:

.....

.....

..... Dátum:.....

2. sz. S. L. Olvasásvizsgálat

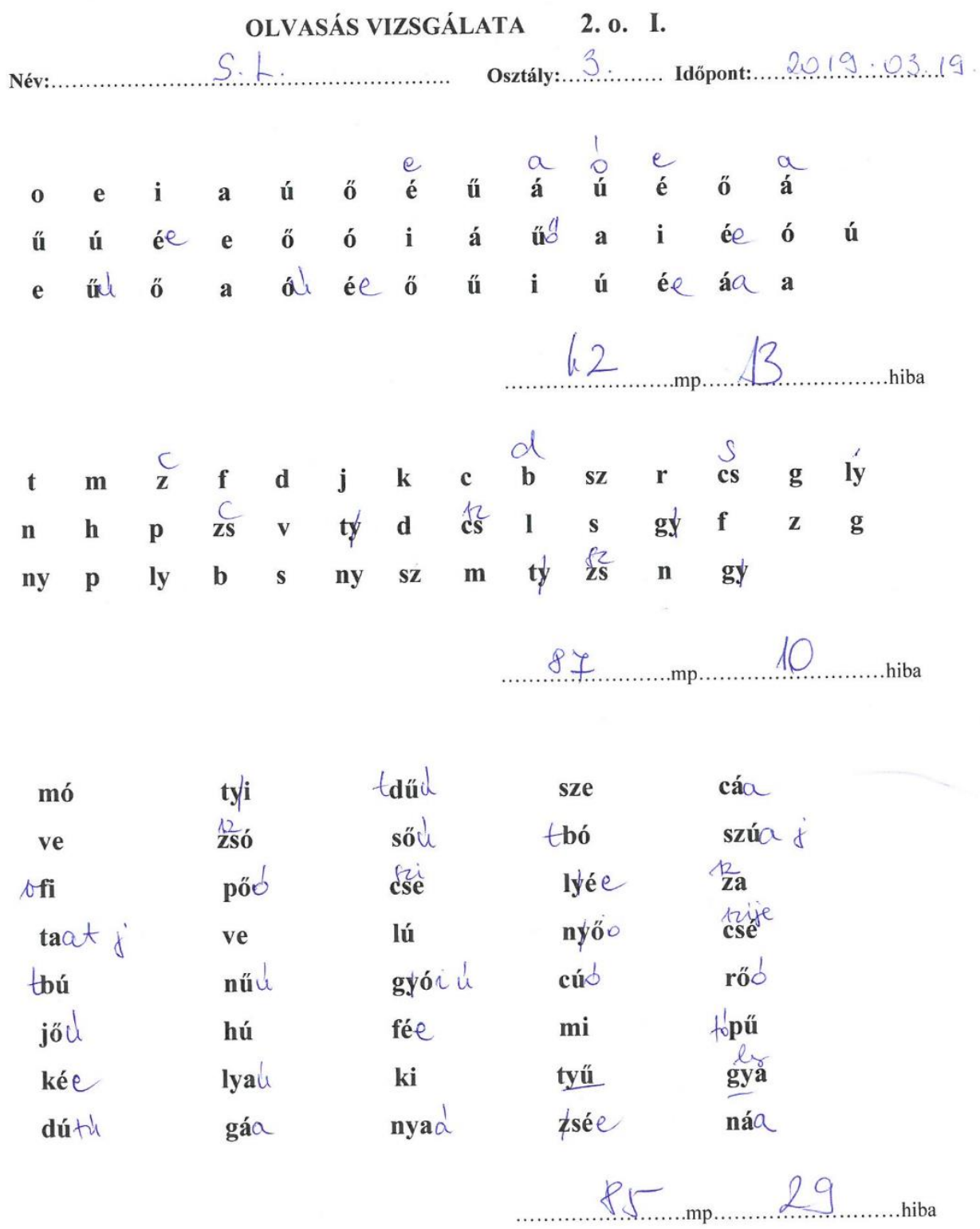

OLVASÁS VIZSGÁLATA 2. o. I.

Név: S. L. Osztály: 3. Időpont: 2019. 03. 19.

o	e	i	a	ú	ő	é	ű	á	ú	é	ő	á	
ű	ú	é	e	ő	ó	i	á	ű	a	i	é	ó	ú
e	ű	ő	a	ó	é	ő	ű	i	ú	é	á	a	

62 mp 13 hiba

t	m	z	f	d	j	k	c	b	sz	r	cs	g	ly
n	h	p	zs	v	ty	d	cs	l	s	gy	f	z	g
ny	p	ly	b	s	ny	sz	m	ty	zs	n	gy		

87 mp 10 hiba

mó	tyi	dűú	sze	cáa
ve	zsó	sőú	bó	szúa
fi	pőó	csi	lyée	za
taat	ve	lú	nyőo	csé
bú	nűú	gyóiú	cúó	rőó
jőú	hú	fée	mi	pű
kée	lyaú	ki	tyű	gyá
dúú	gáa	nyaá	zsée	náa

85 mp 29 hiba

is	tál	bab	duda	cserép
te	fut	rét	hűtő	doboz
ők	gép	szív	rózsa	nyerít
sós	haj	pék	roló	kártya
fűű	mos	szel	csésze	zsömle
ágyaglú	nap	hab	batyu	pelyhes
ebd	tíz	nyál	olló	vontat
szőe	vág	gyújt	ecset	gyümölcs

29 mp 32 hiba

Zsolt leckéje kész. Lemegy a térre.
Viszi a rolliját is.
A téren már sok gyerek van.
Bori éppen hintázik.
Hopp, leugrik a hintáról.
Megüti a lábát. Nagyon sír.
Zsolt odaszalad.
-Ülj a rollimra! – mondja Borinak.
-Hazaviszlek. Anyukád majd segít rajtad.

Felolvastam a történetet.

.....mp.....hiba

Ki megy a térre? Roli ∅

Mit visz magával? rollert ✓

Mit játszik Bori? ✓

Mi történik vele? leesik és üt, ami bevette a lábát ✓

Mit csinál a fiú? ✓

Ki fog segíteni? ✓

Összesen: 343 mp 84 hiba

Megértés: 6/ 5

3. sz. S. L. Írásvizsgálat

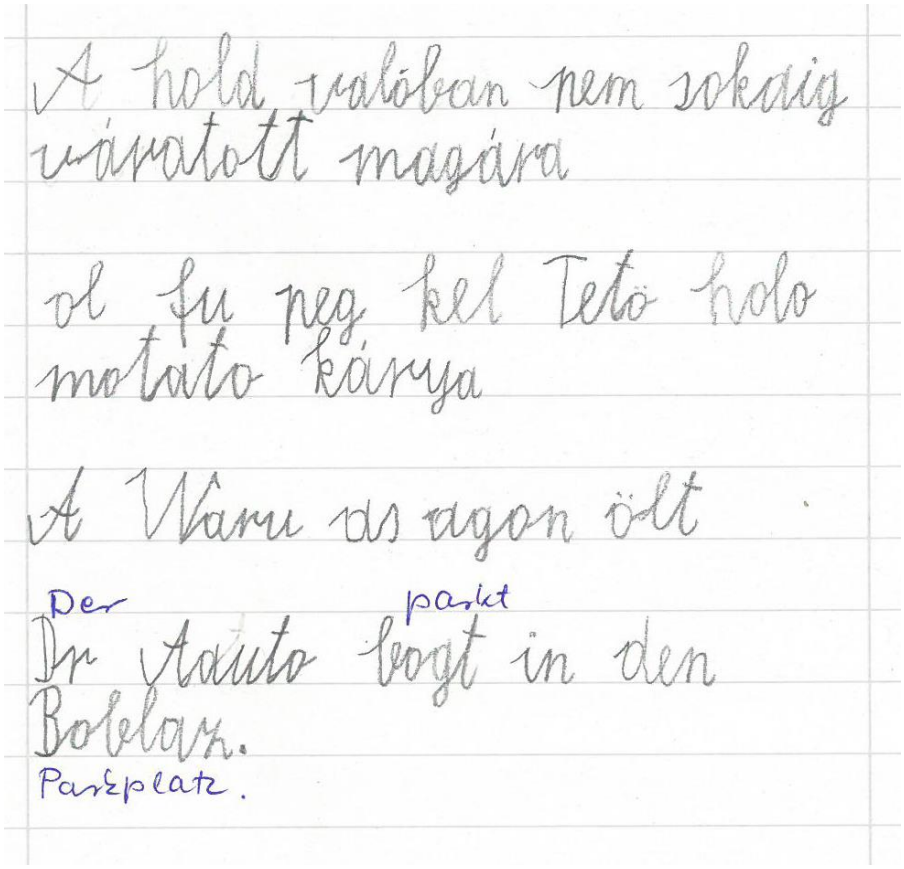

A hold valóban nem sokáig váratott magára

ol fu peg kel Tetö holo motato kárya

A Wâru as agon ölt

Der parkt
Dr Aauto bogt in den Boblaz.
Parkplatz.